

079

SEPTEMBAR 2014.

DaNS

ČASOPIS ZA
ARHITEKTURU I
URBANIZAM

ZARADARHITEKTURE

19. SALON I DANI ARHITEKTURE

24.-31. MAJ 2014.

FREE LAND
Mijanović
SERBIAN-DUTCH
company

Ugao Bulevara Evrope i Kornelija Stankovića
Ugao Ilije Birčanina i Trg majke Jevrosime
Jovana Subotića 17

www.freeland.rs

Izaberite sada, platite na ključevima!
Tel.: 021.532.532 i 063.532.232

www.atcapatin.rs

Apatinski tržni centar
Tel.: 025.773.354

AQUABOARD (NIDA WAB® - Wet Area Board)

prva gipsana ploča predviđena za ekstremno vlažne sredine kao i za spoljašnju upotrebu

Jedinstven proizvod u Suvoj gradnji nastao u SINIAT Tehničkom razvojnom centru u Avignon-u u Francuskoj (prethodni naziv LAFARGE GIPS). Zasniva se na kartonskom omotaču od organskih i neorganskih vlakana i gipsanom jezgri sa aditivima od silikonskih ulja otpornim na vodu. Višegodišnje ispitivanje SINIAT AQUABOARD 12,5mm je donelo izuzetno dobre fizičko-mehaničke karakteristike: minimalno upijanje vode <3%, mogućnost lepljena keramike i kamena, jednostavno oblaganje fasadnim premazima, povećana optornost pri požaru, povećana čvrstoća, otpornost na udarce i grebanja, otpornost na hlorna isparenja, otpornost na buč itd. Nova gipsana ploča je zadovoljila sve zahteve i višestruko je olakšala izradu vodootpornih zidova i obloga.

Unutrašnja primena: javna kupatila i sanitarne prostorije, bolnice, restoranske kuhinje, perionice, bazeni, saune, wellness i spa centri. Spoljašnja primena na delovima zgrada izloženim atmosferskom uticaju: izrada streha, nadstrešnica i fasadnih opšivanja. Posebno je veliko interesovanje za primenu ovih ploča na ventiliranim ili neventiliranim fasadama i lakim fasadama na metalnom ili drvenom ramu.

Montaža SINIAT AQUABOARD-a je višestruko lakša i jednostavnija u odnosu na cementne ploče: seče se skalpelom i montira na uobičajene CD-CW profile (omogućava značajne uštede u radu) i značajno je lakša (jednostavno rukovanje i racionalna podkonstrukcija).

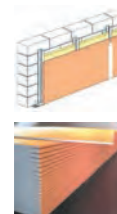
SINIAT doo

Vojvode Putnika 79, 21208 Sremska Kamenica

Tel: +381 21 210 10 89

Fax: +381 21 210 10 88

www.siniat.rs

LUKSUZNE VINIL PLOČE

ID Inspiration 55-70

Nemački kvalitet, evropski dizajn

Tarkett luksuzne vinil ploče su modularne i udarne obloge izvanrednog kvaliteta. Prilagodljivi formati, savremeni dezeni i nebrojene mogućnosti dizajna pružaju Vam savršeno iskustvo vrhunskog poda.

Ekološko rešenje, lako održavanje

Luksuzne vinil ploče daju optimalan kvalitet unutrašnjeg vazduha i 100% su podložne reciklaži, a Topclean XP površinski sloj olakšava čišćenje i održavanje, bez potrebe za voskovanjem i poliranjem.

Designed in Europe
MADE IN GERMANY

Preko 75.000 kombinacija

www.tarkett.rs

 Tarkett

THE ULTIMATE
FLOORING EXPERIENCE

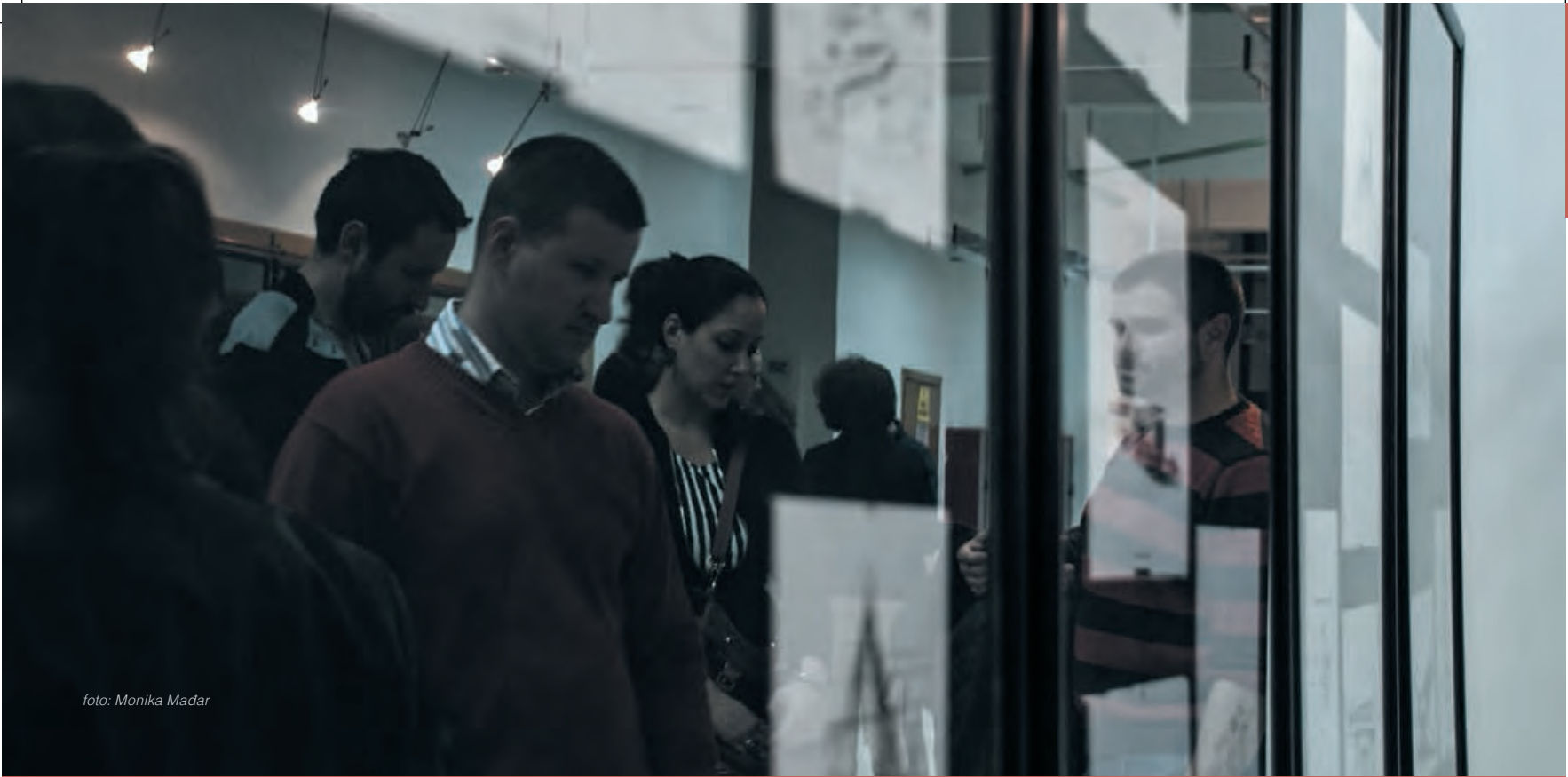

foto: Monika Madar

SADRŽAJ

TEMA BROJA: 19 SALON I DANI ARHITEKTURE U NOVOM SADU

005 UVODNIK

19. SALON ARHITEKTURE

006 OBRAZLOŽENJE ŽIRIJA 19, SALONA ARHITEKTURE

010 NAGRADA SALONA

012 URBANIZAM PROJEKAT

015 URBANIZAM REALIZACIJA

017 ARHITEKTURA PROJEKAT

032 ARHITEKTURA REALIZACIJA

049 ENTERIJER PROJEKAT

050 ENTERIJER REALIZACIJA

057 PUBLICISTIKA

060 STUDENTSKI RADOVI

064 FOTOGRAFIJE AUTORA

DANI ARHITEKTURE

066 TRIBINA: ZARAD ARHITEKTURE

068 TRIBINA: ŽENE U ARHITEKTURI NOVOG SADA

070 JUBILEJ KAO POVOD ZA DOGAĐAJ: 50 GODINA OD IZGRADNJE ŽELEZNIČKE STANICE

072 ŠETNJA: PODGRAĐE KORACIMA, REČJU I SLIKOM

074 IZLOŽBA: PODGRAĐE PODSVE(S)T GRADA

075 IZLOŽBA: ARHITEKTURA NA MARGINAMA 2

076 IZLOŽBA UČESIKA KONKURSA ZA NAGRADU RANKO RADOVIĆ

077 ARHITEKTONSKO-URBANISTIČKA RADIONICA: GRADOVANJE

078 IMPRESUM MANIFESTACIJE

ZARAD ARHITEKTURE

O KONCEPTU I ISHODIMA SALONA I DANA ARHITEKTURE

Manifestacija Salon arhitekture, zajedno sa Danima arhitekture, najznačajniji je događaj koji Društvo arhitekata Novog Sada organizuje kao redovnu programsku aktivnost u kontinuitetu od 1993. godine. Ovogodišnje 19. izdanje pada na njegovu dvadesetogodišnjicu, usled prelaska na biennialni ritam usvojen 2009. godine. Jubilej je uslovio potrebu za osvrtnjem na dvodecenijsko trajanje manifestacije, kao i sagledavanje aktuelnih dešavanja na arhitektonskoj sceni grada. U tom kontekstu geslo „Zarad arhitekture“ izabrano je kao polazište manifestacije. Promišljanja na ovu višeznačnu temu intenzivno su se odvijala kroz mnogobrojne događaje na Danima arhitekture od 24. do 31. maja 2014. Salon arhitekture otvoren je u Galeriji „Macut“ Sportskog i poslovnog centra Vojvodina, u ponedeljak 26. maja, kada su i dodeljene nagrade. Prvi deo ovog broja časopisa DaNS predstavlja katalog svih radova izloženih na Salonu, raspoređenih po kategorijama. Dugi niz godina pored Salona – autorske izložbe arhitekata, organizovan je i okrugli sto kao mesto diskusije o aktuelnim temama savremene prakse. Ove godine smo odlučili da napravimo pomak u konceptualnom smislu i povodom jubileja obogatimo program nizom aktivnosti namenjenih stručnoj i najširoj javnosti. Cilj je bio da se, osim izložbe arhitektonske produkcije, uvođenjem različitih formata kao što su tribine, stručni obilasci, šetnje, radionice i prezentacije, manifestacija Dani arhitekture dodatno unapredi. Ova odluka bila je plodonosna jer je osmodnevni program vrlo brzo bio ispunjen dešavanjima od kojih su mnoga zapravo plod saradnje DaNS-a i drugih organizacija koje su prvi put učestvovali na našoj manifestaciji. Tako smo sa Društvom za železnicu Vojvodine pokrenuli obeležavanje jubileja izgradnje nove železničke stanice u Novom Sadu, u vidu prezentacije, vođenja

kroz objekat i studentske radionice izrade 3D modela zgrade, realizovane u saradnji sa firmom HiCAD. Sa organizacijom Barabarka smo prvi put u prostorijama DaNS-a realizovali dečiju radionicu na temu grada i arhitekture. Udruženje Scenatoria je izvelo izuzetno posećeno vođenje po skrivenim lokacijama petrovaradinskog Podgrađa, otvarajući neke od tih prostora prvi put pogledu javnosti. Realizovane su i dve tribine, jedna opšteg rekapitulativnog karaktera sa nazivom „Zarad arhitekture“, dok je druga bila posvećena ženama arhitektama koje su gradile u Novom Sadu, kao rezultat istraživanja Grupe G91. Osim pomenutih udruženja, kao i nekoliko kolega arhitekata, studenti Departmana za arhitekturu bili su aktivno uključeni u organizaciji mnogih događaja. Učeći kroz sopstveno iskustvo doprineli su kvalitetu Salona, ali i drugih izložbi specifičnog karaktera postavljenih na nekoliko lokacija u gradu. Više o svakom od ovih dešavanja možete pročitati u drugom delu časopisa, koji je posvećen upravo događajima realizovanim u okviru Dana arhitekture. Na kraju, ovakva koncepcija programa manifestacije je obezbedila nekoliko novih ishoda, a to su pre svega novouspostavljene saradnje sa organizacijama koje su detektovane kao partneri DaNS-u u radu na arhitektonskim temama. Tako je do kraja godine predviđeno organizovanje još nekoliko izložbi, istraživanja i radionica. Pored toga, insistiranje na javnim razgovorima i razvijanju komunikacije među arhitektima na sceni rezultiralo je susretima u prostorijama DaNS-a, te privuklo i nove članove. Ove aktivnosti zapravo obezbeđuju punu reprodukciju aktivnosti DaNS-a sa jednim novim elanom i vizijom budućnosti.

Uredništvo broja

DaNS Časopis za arhitekturu i urbanizam
Magazine for architecture and city planning

www.dans.org.rs

Prvi broj objavljen 1982.
Časopis izlazi 4 puta godišnje

79. broj, septembar 2014.

IZDAVAČ:

Društvo arhitekata Novog Sada
Svetozara Miletića 20, Novi Sad, Srbija
Tel/Fax: (381) 021 423 485
e-mail: dans@dans.org.rs
www.dans.org.rs

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:

Dušan Miladinović

LIKOVNI UREDNIK:

Miloš Mitrović

UREDNIŠTVO BROJA:

Mr Tatjana Babić
Maja Momirov
Aleksandar Bede

UREDNIŠTVO:

Biljana Pavlović
Srđan Zorić
Darko Polić
Slavica Likić
Igor Vuca
Radoslav Ščepanović
Ilija Gubić
Slavica Mirović
Ana Mikić

SEKRETAR REDAKCIJE:

Svetlana Falb

LEKTURA I KOREKTURA:

Silvija Čamber

DIZAJN NASLOVNE STRANE I

VIZUELNI IDENTITET MANIFESTACIJE:

Miloš Mitrović

Prilozi se ne vraćaju. Oprema teksta redakcijska.
Uredništvo ne zastupa stavove iz tekstova koje objavljuje.

Godišnja pretplata:

Za pojedince: 1600,00 din.
Za firme: 3200,00 din.
Za studente: 800,00 din.

DaNS snosi PTT troškove.
Tekući račun: 340-2197-32, Erste banka, Novi Sad
Cena: 400,00 din.
Štampa: Štamparija FUTURA, Petrovaradin
Novi Sad, septembar 2014.

POKRAJINSKI SEKRETARIJAT ZA KULTURU I
JAVNO INFORMISANJE

GRADSKA UPRAVA ZA KULTURU GRADA
NOVI SADA

OVAJ BROJ SUFINANSIRALI SU

IZDAVANJE ČASOPISA
SU POMOGLI

INŽINJERSKA KOMORA
SRBIJE

ZAVOD ZA IZGRADNJU GRADA
NOVI SADA

BROJ FINANSIRA
JP POSLOVNI PROSTOR, NOVI SAD

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Biblioteka Matice srpske, Novi Sad
71/72
DANS: časopis za arhitekturu i urbanizam / glavni i odgovorni urednik Dušan Miladinović. 1982, br.
1-1988, br. 8; 1994, br. 9-10 Novi Sad : Društvo arhitekata Novog sada, 1982-1988; 1994-. - Ilustr.; 28 cm
Tromesečno. - Rezime na eng. jeziku.
ISSN 0351-9775
CORBISS.SR-ID 19320844

19

OBRAZLOŽENJE ŽIRIJA 19. SALONA ARHITEKTURE U NOVOM SADU

ZA 19. SALON ARHITEKTURE U NOVOM SADU, U ORGANIZACIJI DRUŠTVA ARHITEKATA NOVOG SADA, PRIJAVLJENO JE PREKO 90 RADOVA, A NAKON SELEKCIJE I ODABIRA OSTAO JE 61 RAD U ZVANIČNOJ KONKURENCIJI. RADOVI KOJE JE PRIPREMIO ORGANIZACIONI ODBOR SALONA RAZMATRANI SU U OSAM TEMATSKIH PODRUČJA:

- 001 URBANISTIČKI PROJEKTI
- 002 URBANISTIČKE REALIZACIJE
- 003 ARHITEKTONSKI PROJEKTI
- 004 ARHITEKTONSKE REALIZACIJE
- 005 ENTERIJER PROJEKTI
- 006 ENTERIJER REALIZACIJE
- 007 PUBLICISTIKA
- 008 STUDENTSKI RADOVI

ŽIRI SALONA U SASTAVU

PROF. DR LJUBINKO PUŠIĆ, D. I. A. PREDSEDNİK ŽIRIJA
SILVIJA KACENBERGER, D. I. A.
SRĐAN CRKVENJAKOV, D. I. A.

001 URBANISTIČKI PROJEKTI
NAGRADA NIJE DODELJENA

002 URBANISTIČKE REALIZACIJE
REŠENJE CENTRALNOG GRADSKOG TRGA,
POŽEGA
Autorski tim: STUDIO S – Oliver Stanković,
Dragana Stevanović
Saradnici: Ivan Resan, Marko Nestorović

003 ARHITEKTONSKI PROJEKTI
NAGRADA NIJE DODELJENA

004 ARHITEKTONSKE REALIZACIJE
REKONSTRUKCIJA STAMBENOG OBJEKTA,
OSMANA ĐIKIĆA, BEOGRAD
Autori: Jelena Ivanović Vojvodić, Divna Bogdanović

005 ENTERIJER PROJEKTI
NAGRADA NIJE DODELJENA

006 ENTERIJER REALIZACIJE
STAN ZA DVOJE ARHITEKATA, NOVI SAD
Autori: Jelena Mitov, Dejan Mitov, Krsto Radovanović

007 PUBLICISTIKA
MOJA ARHITEKTURA / GORAN B. VOJVODIĆ
Autor: Goran B. Vojvodić

008 STUDENTSKI RADOVI
GNEZDO – VIKEND KUĆA
Autor: Miloš Pajević

SPECIJALNO PRIZNANJE – NAGRADA SALONA
CENTRALNA ZGRADA UNIVERZITETA
U NOVOM SADU

Autori:
Arhitektura: Igor Maraš, Jelena Atanacković Jeličić,
Milica Kostreš, Marija Dorić, Marko Todorov, Darko
Reba
Enterijer: Marko Todorov, Ivana Miškeljin, Jelena
Atanacković Jeličić, Dejan Ecet, Radomir Kojić, Tihomir
Janjušević

001 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI URBANISTIČKI PROJEKTI

Nagrada nije dodeljena

Konkursno idejno urbanističko-arhitektonsko rešenje centra Novog Bečeja predstavlja parterno uređenje parka i površine ispred Doma zdravlja u Novom Bečeju. Autorski tim pokušava da vizuelnim i tehničkim rešenjima, kako sami kažu, dočaraju i prenesu pozorište i svetlosno-vizuelni performans iz 22. veka i uspostave vezu centra sa obalom Tise, spomenikom i celokupnim kejom.

Međunarodni autorski tim iz Ženeve i Novog Sada predstavio je rekonstrukciju gradskog bloka – urbanog segmenta u Ženevi na obalama reke Arve. Okosnicu ovog urbanističko-arhitektonskog rešenja predstavljaju javni prostori različitih nivoa koji stvaraju dinamičnu atmosferu. Prostorna organizacija planiranih objekata, kao i javni prostori obogaćeni vegetacijom i vodenim površinama, stvaraju atraktivne vizure. Poseban kvalitet projekta je mogućnost provetravanja bloka, način osvetljavanja, uvođenje zelenih pojaseva koji omogućavaju biološku raznovrsnost, kao i jezera – retenzije, posebnog ekosistema.

Konkursni rad uređenja dela starog centra Sremskih Karlovaca predstavlja rešenje autorskog tima koji pokušava da odgovori na vrlo složene konkursne uslove, prvenstveno sa aspekta uklapanja planiranih sadržaja i novih arhitektonskih formi u zaštićeno istorijsko jezgro – prostorno kulturnu celinu Sremskih Karlovaca, ali i kroz uspostavljanje saobraćajne veze sa atraktivnim priobaljem. Specifičnost u urbanističkom pristupu je težnja autora da se Novi Sad i Sremski Karlovci razvijaju kao jedan grad. Intrigantno je rešenje garaže na ulasku u Sremske Karlovce.

002 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI URBANISTIČKE REALIZACIJE

Rešenje centralnog gradskog trga u Požegi

Autorski tim: STUDIO S – Oliver Stanković, d. i. a., Dragana Stevanović, d. i. a. Saradnici: Ivan Resan d. i. a., Marko Nestorović d. i. a.

Godina projektovanja: 2011.

Godina izvođenja: 2011/2012.

Autorski rad predstavlja realizaciju prvonagrađenog konkursnog rada iz 1998. godine – rešenje istorijskog trga u Požegi. Centralni gradski trg je jedan od prvih planski nastalih trgova u Srbiji čija je regulacija, kao i kružna geometrija, uspostavljena još 1832. godine.

Autori poštuju nasleđenu geometriju trga – kružnicu i naglašavaju je oblikovanjem partera, pre svega prostudiranim načinom popločavanja (bojom i teksturom primenjenih materijala), kao i ostalim prostornim elementima koji su uobičajeni u maštovite forme.

Formirana je funkcionalna i ambijentalna podela prostora na pjacete koje se razlikuju po svojoj funkciji, ali koje čine i harmoničnu celinu uklopljenu u ortogonalnu matricu grada.

Tri dominantne površine trga su istočna, centralna i zapadna pjaceta sa brojnim međusobno prožetim sadržajima.

Centralna pjaceta sa Spomen česmom i amfiteatom u funkciji je okupljanja i naglašena je kružnicom oko Spomen česme i vodenom spiralom. Scenski paviljon je osmišljen kao prostor za svakodnevene manifestacije na trgu.

U okviru koncepta zelenih površina dominiraju visoka stabla koja su na trgu od pedesetih godina prošlog veka.

Promenada, fontane, pergole, klupe, zidovi, kandelabri, prostori predviđeni za skulpture i ostali

raznovrsni elementi urbanog mobilijara obezbedili su uzbudljivost doživljaja bez narušavanja arhitektonskog jedinstva prostora trga.

Projekat, kao i njegovu realizaciju, karakteriše brižljivo posvećivanje pažnje svakom detalju, kao i uvođenje nove funkcionalne estetike u izgled grada. Najznačajnije karakteristike u stvaranju vrednosti urbanog pejzaža koje teoretičari arhitekture smatraju ključnim predstavljaju jedinstvo prostorne kompozicije, opšta proporcija elemenata, jedinstveni modul, jedinstveni ritam, kao i likovni doživljaj prostora (komponenta dostupnosti, lakoća komuniciranja, mogućnost identifikacije sa ambijentom, čitljivost plana, autentičnost, slikovitost...) što rekonstruisani prostor trga svakako poseduje.

Može se konstatovati da je autorski tim ostvario cilj svakog urbaniste – da novim prostorno-arhitektonskim rešenjem doprinese humanom gradskom pejzažu i kvalitetu urbanog života.

Pored autorskog tima, za uspešnu realizaciju su zaslužni i investitori – Opštinska uprava Požege i Direkcija za izgradnju Opštine Požega.

Drugi rad u ovoj kategoriji je Kockica, kvartovski naziv za žardinjeru u kvartu Savica, postaje lajtmotiv za duhovitu intervenciju u degradiranom gradskom bloku u Zagrebu. Prostor za ilegalno parkiranje se transformiše u prostor za druženje, igru dece i malo fudbalsko igralište. Posebnu vrednost projektu daje aktivno učešće dece koja su u okviru radionica sa kredama sugerisala razmeštaj igara na parteru. Projekat nastao na radionici „City Acupuncture” u Zagrebu rešava alarmantan nedostatak dečjih igrališta u savremenim gradovima.

foto: Monika Madar

003 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI ARHITEKTONSKI PROJEKTI

Nagrada nije dodeljena

Radovi u ovoj kategoriji kao da su potvrdili pravilo da je najneizvesniji onaj put arhitektonskog stvaralaštva koji vodi od artikulisane ideje, prenete na hartiju, do njene materijalizacije. Grupu karakteriše velika raznovrsnost projekata, ali bez vidljivog „favorita”. Ono što se, međutim, ukazuje kao neka vrsta najmanjeg zajedničkog imenitelja odnosi se na tehnike prezentacije u kojima dominira, najčešće zavodljiva, tehnološka/računarska ruka.

Žiri ovom prilikom nije prepoznao nijedan rad koji bi se kao laureat izdvojio, te nagrada u kategoriji arhitektonskih projekata nije dodeljena.

Žiri posebno ističe žaljenje što se na Salonu ne pojavljuje prezentacija onih radova u ovoj kategoriji koji su, inače, uredno prijavljeni i podneti u prvom krugu i od strane žirija preporučeni za izlaganje na Salonu. Premda je imao uvid u ove radove samo u elektronskom obliku, žiri je upravo u njima prepoznao moguće laureate. Žiriju nisu poznati razlozi za izostanak ovih radova.

004 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI ARHITEKTONSKE REALIZACIJE

Rekonstrukcija stambenog objekta – Osmana Đikića

Autori: Jelena Ivanović Vojvodić, d. i. a., Divna Bogdanović, d. i. a.

Nadovezivanje savremenog arhitektonskog izraza na objekte klasifikovane kao vredno arhitektonsko nasleđe uvek je puno opasnosti. Istovremeno, za arhitektu koji ima istančan senzibilitet za vrednosti istorijskih arhitektonskih stilova to je i veliki izazov.

Autorka pohvaljenog rada se u ovom izazovu odlično snašla realizujući dogradnju i adaptaciju međuratne urbane vile uz suptilno korišćenje karakterističnih formi, bez nametanja ili takmičenja sa originalnim objektom, što je veliki kvalitet u ovako postavljenom zadatku.

005 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI ENTERIJER PROJEKTI

Nagrada nije dodeljena

Mali broj radova, po sadržaju potpuno različitih tema, konkurisao je za ovu nagradu. Autori su se predstavili rešenjima kako intimnih tako i javnih prostora. Upadljiv je nedostatak originalnih rešenja, ponavljanje istih motiva i izostanak ličnog pečata, te prekomerna upotreba efekata koje obilato pružaju računarski programi, a koji nisu uspeli da izazovu dovoljnu pažnju i ubede žiri da nekom dodeli nagradu.

006 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI ENTERIJER REALIZACIJE

Stan za dvoje arhitekata

Autori: Jelena Mitov, Dejan Mitov, Krsto Radovanović

Savremeni životni prostor je često mali, pa je organizacija različitih aktivnosti u njemu, uz poštovanje postojećih ograničenja, pravi izazov za projektante enterijera. Mladi autorski tim nagrađenog rada je na ovaj izazov odgovorio na način koji pokazuje veštinu vladanja volumenom i ponudio kreativno i zrelo rešenje. Jasne ideje, jednostavne linije i čiste boje doprinose utisku svežine, a doslednost enterijerskog razmišljanja i uzdržanost od natrpavanja zaslužni su za utisak jedinstva prostora. Ovaj, tako povezan prostor je organizovan na inteligentan način jer ostavlja uvek otvoren pogled u drugi njegov segment. Tako pojedini segmenti enterijera, možemo ih

okarakterisati kao poluotvorene ili poluzatvorene, komuniciraju međusobno dajući dovoljno privatnosti a, opet, ostavljajući slobodan put svetlu i vazduhu koji povezuju ovako osmišljenu celinu.

007 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI PUBLICISTIKA

Moja arhitektura

Autor: Goran B. Vojvodić

Izdavač: Biro Via d.o.o. Beograd, 2012.

Reč je o monografiji koja predstavlja prikaz dela stvaralačkog opusa autora u periodu 1995–2010. godine. Premda je knjiga već doživela svoju promociju prilikom dodele Velike nagrade arhitekture Saveza arhitekata Srbije za životno delo, nalazimo da je reč o publikaciji koja, onim što nudi između korica, nadilazi prigodu. Dodatno, i kao vrlo lična, ona nikako nije bezlična. Sama koncepcija knjige i ono što se u njoj nalazi govore o bar tri uspešno savladane „lekcije“ koje prate svako arhitektonsko stvaralaštvo: da kvantitet i kvalitet ne moraju da su u direktnoj vezi, da pregalaštvo bez talenta teško može da da rezultate i da je istrajnost osobina posvećenih. U prvom slučaju, knjiga nas upućuje u impresivan opus, s jedne strane, i veoma razučeno arhitektonsko pismo, s druge strane. U drugom slučaju, prepoznajemo važnost minuciozne arhitektonske analize, s jedne strane, i različitost zahteva korisnika koji nisu gospodari projektovanja i projektovanog po svaku cenu, s druge strane. U trećem slučaju, veličina opusa kao da nam govori da u ovoj sredini još uvek ima prostora za arhitekturu sa imenom i prezimenom. Konačno, sama monografija pokazuje i koliko je prezentacija arhitektonskog dela danas nezamisliva bez, kako se to u kliširanom kvazipostmodernom jeziku naziva, „postprodukcije“. Recimo to jednostavnije: oprema knjige i priče čiji

trag ostavljaju fotografije odraz su profesionalnosti koja mora da se uvažava. Jasno je da se ovakva publikacija neće nalaziti na udarnim mestima u našim knjižarama, ali će arhitektonski objekti koji su iz nje „pobegli“ u prostor svakako biti u našem vidokrugu.

008 NAGRADA SALONA U KATEGORIJI STUDENSKI RADOVI

Gnezdo

Autor: Miloš Pajević

(Pr)ocenjivanja promišljanja mladih ljudi koji su odabrali arhitekturu kao motiv za svoje putovanje u zrelost predstavlja istovremeno i izazov i veliku odgovornost; često veću nego kada je reč o onim arhitektonskim idejama iza kojih stoje profesionalci. Nesputana mašta ili artizam, na primer, normalno su i prateće svojstvo pogotovo mladih koji biraju arhitektonski poziv. S druge strane, pak, minimalizam i uzdržanost predstavljaju izuzetak u ovoj grupi.

Upravo u radu Gnezdo prepoznata je jedna takva ideja, moglo bi se reći i nestandardna. Kako i sam autor kaže: „Gnezdo predstavlja jeftinu energetske efikasnu vikendicu izgrađenu od prirodnih materijala koji su svima dostupni“. U vremenu high-tech i virtuelne stvarnosti ova arhitektonska minuskula predstavlja svojevrsan „povratak na zemlju“. Ideja, dakle, predstavlja istinski prilog, ma kako malen, verovanju u održivi razvoj. Kako je danas i sama ideja o održivom razvoju postala svojevrsan „buzzword“, a komercijalna arhitektura sve teže odoleva ovom mejnstrimu, Gnezdo kao da nas ponovo vraća staroj istini da malo može biti veliko. Svojim antitehnoškim opredeljenjem i svedenom, ali obrazloženom i doslednom arhitektonskom artikulacijom, ovaj rad nadilazi moguću banalnost.

SPECIJALNO PRIZNANJE – NAGRADA SALONA

Centralna zgrada Univerziteta u Novom Sadu

Autor: Igor Maraš

Arhitektura – Jelena Atanacković Jeličić, Milica Kostreš, Marija Dorić, Marko Todorov, Darko Reba
Enterijer – Marko Todorov, Ivana Miškeljin, Jelena Atanacković Jeličić, Dejan Ecet, Radomir Kojić, Tihomir Janjušević

Arhitektonsko rešenje centralne zgrade Univerziteta u Novom Sadu je uspešno povezalozvučnu zvaničnu funkciju u okviru Univerzitetskog kampusa sa atraktivnim izgledom koji je formu povezao sa suštinom dobre savremene arhitekture. Pri tome, autor nije imao potpunu slobodu, već je rešenje razvijao na temeljima i u okviru prethodno koncipiranog objekta. Ovaj zadatak je uspešno rešen i nova centralna zgrada Univerziteta u Novom Sadu je postavljena kao reper koji odgovara aktuelnom trenutku, izražavajući ga kroz oblike i primenjene materijale. Velike staklene površine doprinose bogatstvu izgleda kojima se ovaj objekat predstavlja posmatraču, onom spolja i onom unutar njega. Iznutra nudi pogled na zelenilo okolnog parka, dok spolja reflektuje igru mlečnih nijansi danju, a noću, iznutra osvetljen, stvara potpuno drugačiji utisak.

Prof. dr Ljubinko Pušić, d. i. a., predsednik žirija

Silvija Kacenberger, d. i. a.

Srdan Crkvenjakov, d. i. a.

Novi Sad, 19. maj 2014. godine

NAGRADA SALONA

PROJEKAT:

CENTRALNA ZGRADA UNIVERZITETA U
NOVOM SADU

AUTORSKI TIM:

ARHITEKTURA: IGOR MARAŠ , JELENA
ATANACKOVIĆ JELIČIĆ, MILICA KOSTREŠ,
MARIJA DORIĆ, MARKO TODOROV, DARKO
REBA

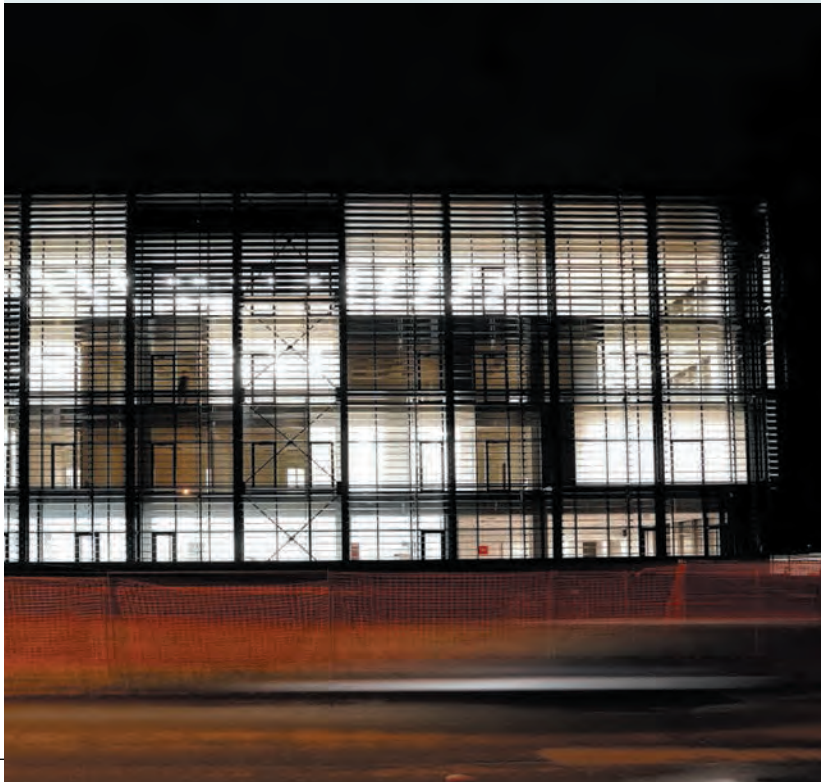
ENTERIJER: MARKO TODOROV, IVANA
MIŠKELJIN, JELENA ATANACKOVIĆ JELIČIĆ,
DEJAN ECET, RADOMIR KOJIĆ,
TIHOMIR JANJUŠEVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2008.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2011–2013.

URBANISTIČKI PROJEKAT

PROJEKAT:

IDEJNO URBANISTIČKO-
ARHITEKTONSKO REŠENJE CENTRA
NOVOG BEČEJA – KONKURSNI RAD

AUTORSKI TIM:

ATELJE KRSTONOŠIĆ: MIROSLAV
KRSTONOŠIĆ, MIRJANA UZELAC
FILIPENDIN, NATAŠA TUTOROV, ARPAD
BERČEK

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2013.

URBANISTIČKI PROJEKAT

PROJEKAT:

URBANISTIČKO-ARHITEKONSKO
REŠENJE CENTRA SREMSKIH
KARLOVACA – KONKURNI RAD

AUTORSKI TIM:

ATELJE KRSTONOŠIĆ:
MIROSLAV KRSTONOŠIĆ, MIRJANA
UZELAC FILIPENDIN, NATAŠA TUTOROV,
ARPAD BERČEK, ALEKSANDAR AČANSKI,
SLOBODAN PETROVIĆ, MIRJANA
VUKIČEVIĆ, MIRJANA DUŠIĆ-LAZIĆ,
VLADIMIR PAJVANČIĆ, ZORAN MILOJEVIĆ

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2013.

URBANISTIČKI PROJEKAT

PROJEKAT:

PLAIV PRAILLE ACACIAS VERNETS –
REKONSTRUKCIJA URBANOG SEGMENTA,
ŽENEVA, ŠVAJCARSKA

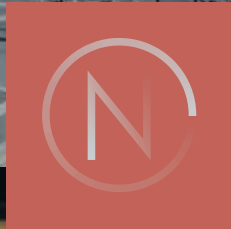
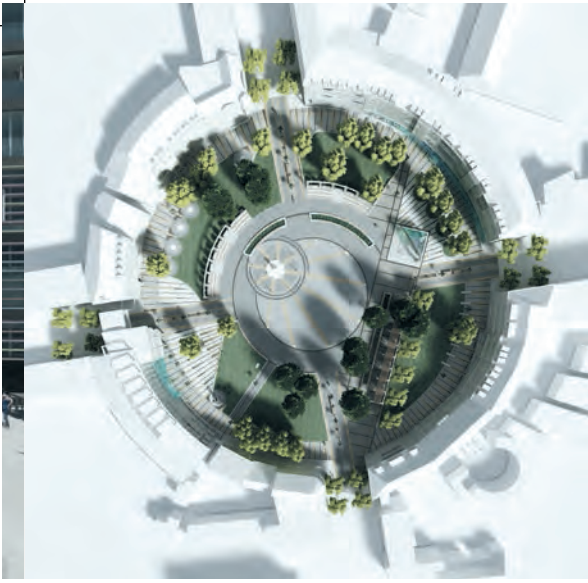
AUTORSKI TIM:

SALVATORE NOLA, ADAM ŠPEHAR,
SUZANA NIKOLIĆ, IVAN KALC, STEFAN
ŠČEKIĆ, JELENA MITROVIĆ

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2013.

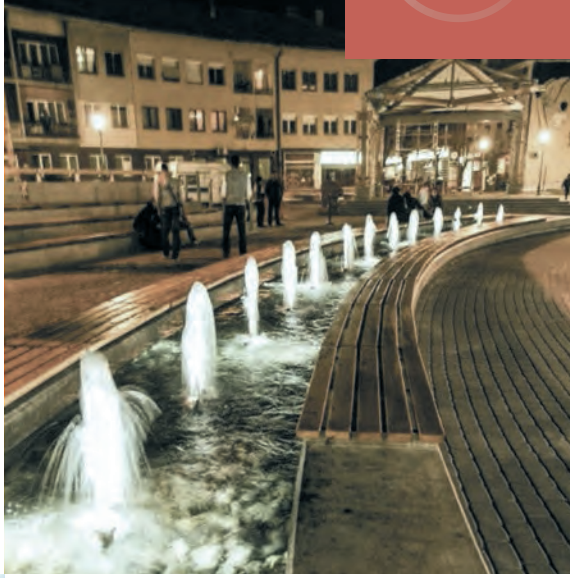

URBANISTIČKA REALIZACIJA

PROJEKAT:
CENTRALNI GRADSKI TRG U POŽEGI

AUTORSKI TIM:
STUDIO S:
OLIVER STANKOVIĆ, DRAGANA
STEVANOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2011.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2011–2012.

URBANISTIČKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

KOCKICA – DEČIJE IGRALIŠTE U OKVIRU
PROJEKTA CITY ACUPUNCTURE, SAVICA,
ZAGREB

AUTORSKI TIM:

JOVANA MILETIĆ, LANA BARAC, LUKA
CINDRIĆ, LARISA ČIŠIĆ, VILMA STOPFER,
DIJANA DIMITRIJEVSKA

: KOCKICA
City Acupuncture Zagreb 2013

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

ECOLE DE VERSEGERES – ŠKOLSKI
KOMPLEKS, KONKURSNI RAD, COMMUNE
DE BARNES, ŠVAJCARSKA

AUTORSKI TIM:

ERWAN NASUTION, ADAM ŠPEHAR

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

LABATEC PHARMA SE – INDUSTRIJSKI
OBJEKAT ZA FARMACEUTSKU
KOMPANIJU, ŽENEVA, ŠVAJCARSKA

AUTORSKI TIM:

SALVATORE NOLA, ADAM ŠPEHAR, JELENA
MITROVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

VILA BOJKOVSKI, BORSKO JEZERO

AUTORSKI TIM:

ADAM ŠPEHAR, JELENA TRUJKANOVIĆ,
JASNA MALEŠEVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013–2014.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

POSLOVNA ZGRADA REGULATORNE
AGENCIJE ZA ENERGETIKU REPUBLIKE
SRPSKE, TREBINJE,
BOSNA I HERCEGOVINA

AUTORSKI TIM:

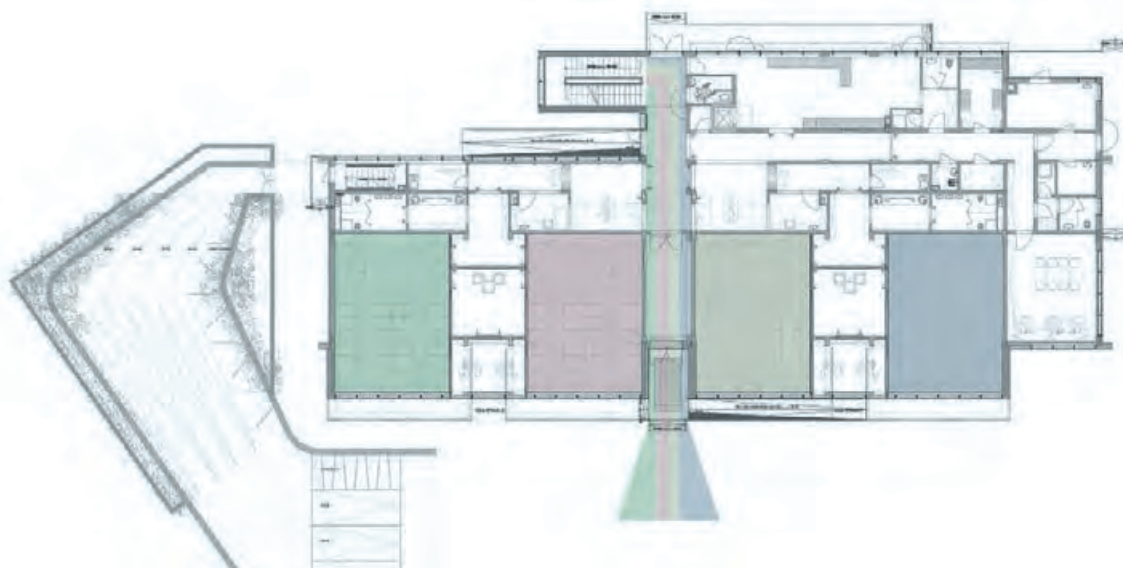
ĐORĐE BAJILO, Marija DRAGAŠ, JELENA
KORDIĆ, SLOBODANKA MILOŠEVIĆ,
JADRANKA BUGARSKI

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012.

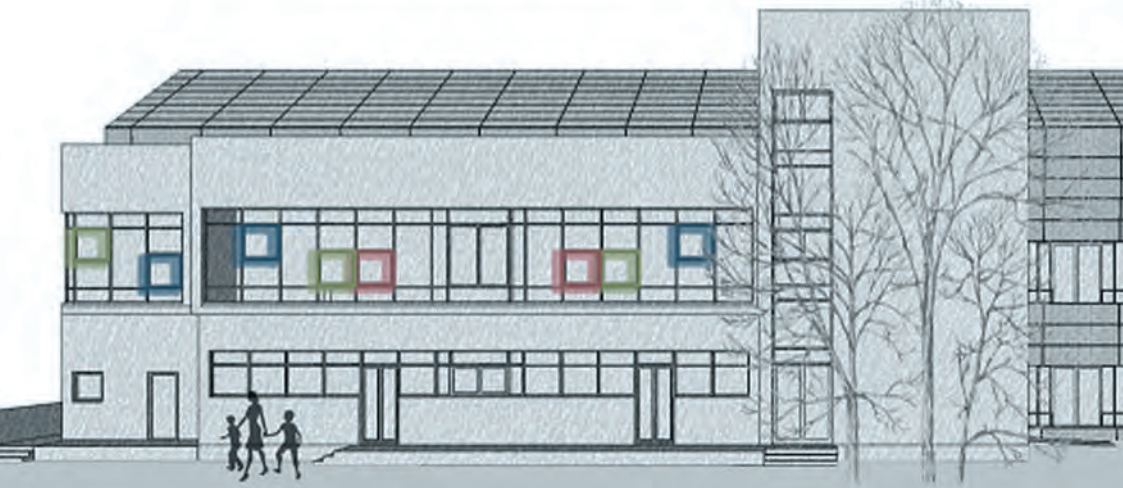
ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

DEČIJI VRTIĆ, STRELIŠTE, PANČEVO

AUTORSKI TIM:

ĐORĐE BAJILO, SLOBODANKA
MILOŠEVIĆ, JADRANKA BUGARSKI,
JELENA KORDIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012-2013.

PSYCHOLOGY OF THE GROUP

FORCED STOP

ENERGY

CIRCLE OF CULTURE

"A HUSBAND - HUMAN WHO CULTURE IS ONLY A PHYSICAL SHELL OF WHAT HE COULD BE"

"CULTURE - INVISIBLE ESSENCE OF HUMANITY"

"TWO HALFS - COMBINING A HUSBAND AND THE ESSENCE CREATES THE HUMAN"

"BOUND TO HUMANITY"

"WHERE IS HUMAN IN CULTURE, WHERE IS CULTURE IN HUMAN?"

"SYMBOL - X MARKS THE SPOT"

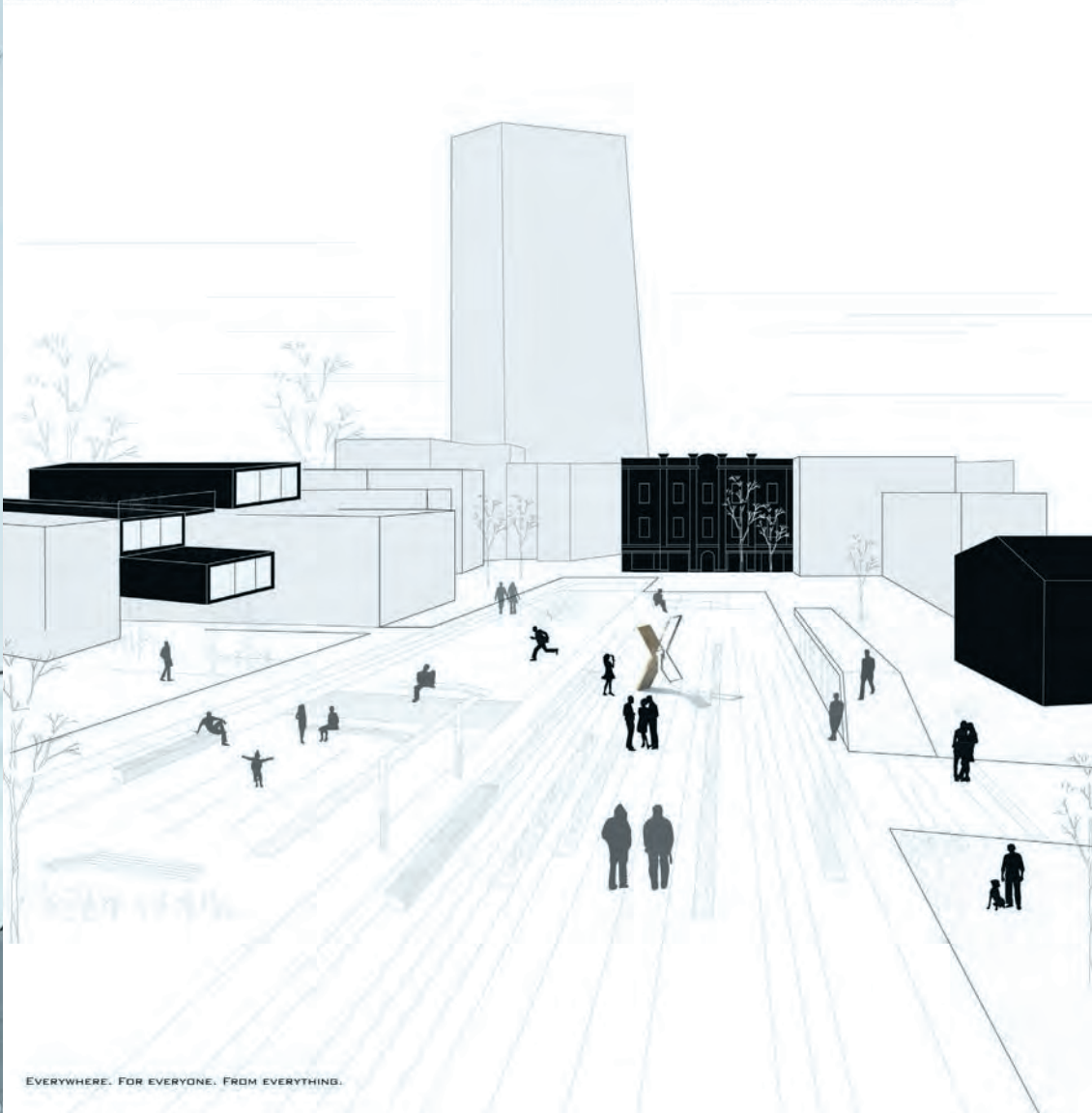
ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

X?
(THINK SPACE 2013)

AUTORSKI TIM:

MILOJE KRUNIĆ, JOVANA MILETIĆ,
ALEKSANDAR ČOPIĆ, NIKOLA PROTIĆ

EVERYWHERE. FOR EVERYONE. FROM EVERYTHING.

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2014.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

PLIVAČKI I SPA KOMPLEKS, TIKVARA,
BAČKA PALANKA

AUTORSKI TIM:

ĐORĐE BAJILO, MARIJA DRAGAŠ,
SLOBODANKA MILOŠEVIĆ, JADRANKA
BUGARSKI, JELENA KORDIĆ

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2012.

uranium, 2042.*
oil, 2057.
gas, 2049.

depletion of non-renewable resources at the current
with rate.

Source: minerals - US Geological Survey, Adroit Re-
sources, World Bureau of Metal Statistics, Internation-
al Copper Study Group, World Gold Council, Minormet-
com, Roskill Nickel Report, Smill, Silver Institute,
A, Lead and Zinc study group, Wikipedia.

oil fuels - BP statistic review of World Energy 2010

chart that present potential growth of popu-
lation.

10 billions**

developing countries

industrialized countries

1.5 billions

2051.

Creating the

We started by creatin-
the Moon, with purpos-
energy for the structure
ary and produce approximat-
ground-based solar panels. C
approximately 10 years, due fo

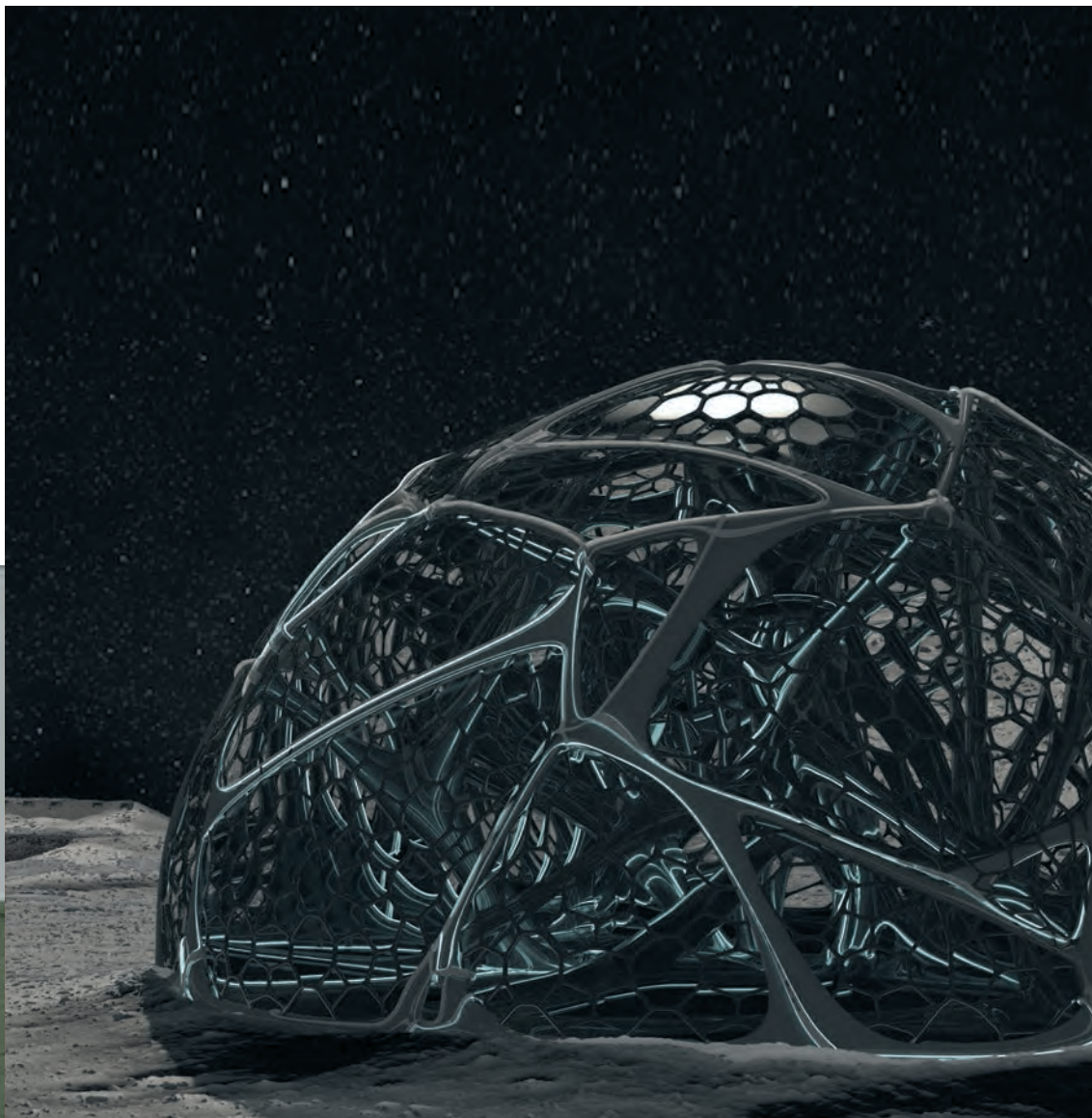
ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

MOON: ORIGIN POINT – KONKURSNI RAD
ZA FONDACIJU JACQUES ROUGERIE,
MESEC

AUTORSKI TIM:

MILOJE KRUNIĆ, ALEKSANDAR ČOPIĆ,
NIKOLA PROTIĆ, NIKOLA RADOJIČIĆ,
MINA STEVIĆ

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2013.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

PLAY HOUSE – DEČIJA USTANOVA,
MILANO, ITALIJA

AUTOR:

JOVANA MILETIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

[DUBAI] ARCHITECTURE SCHOOL
TOWER – KONKURSNI RAD ZA NOVI
ARHITEKTONSKI FAKULTET, DUBAI, UAE

AUTORSKI TIM:

MIRJANA UZELAC FILIPENDIN, DANE
VRANEŠ, MILJANA VUČKOVIĆ, DIMITRIJE
CRVENČANIN

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2014.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

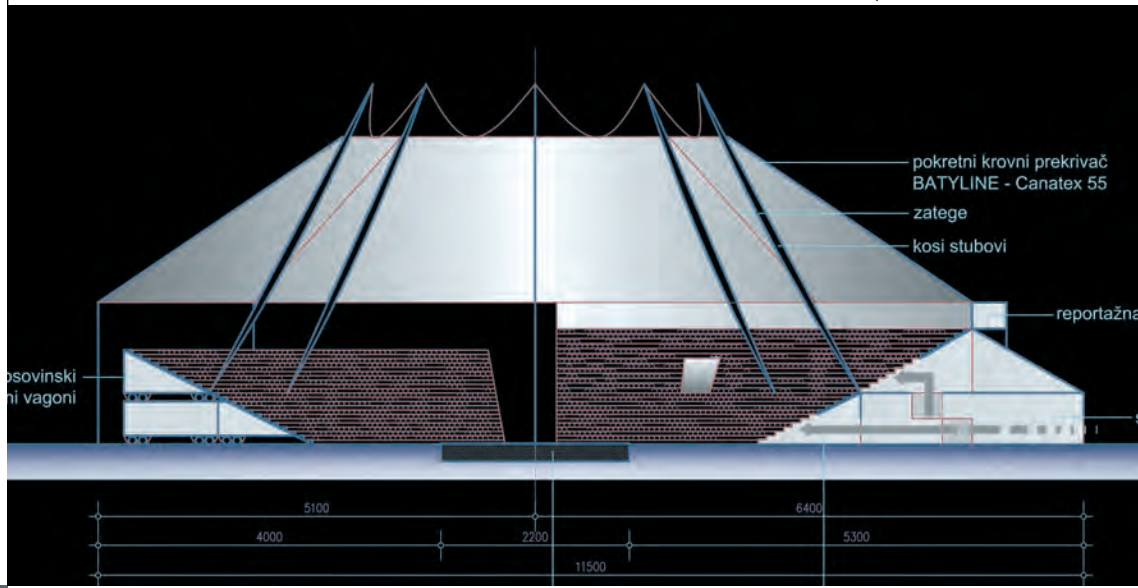
PROJEKAT SC – UPRAVNA ZGRADA,
NOVI SAD

AUTOR:

ALEKSANDAR BAUER

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2014.

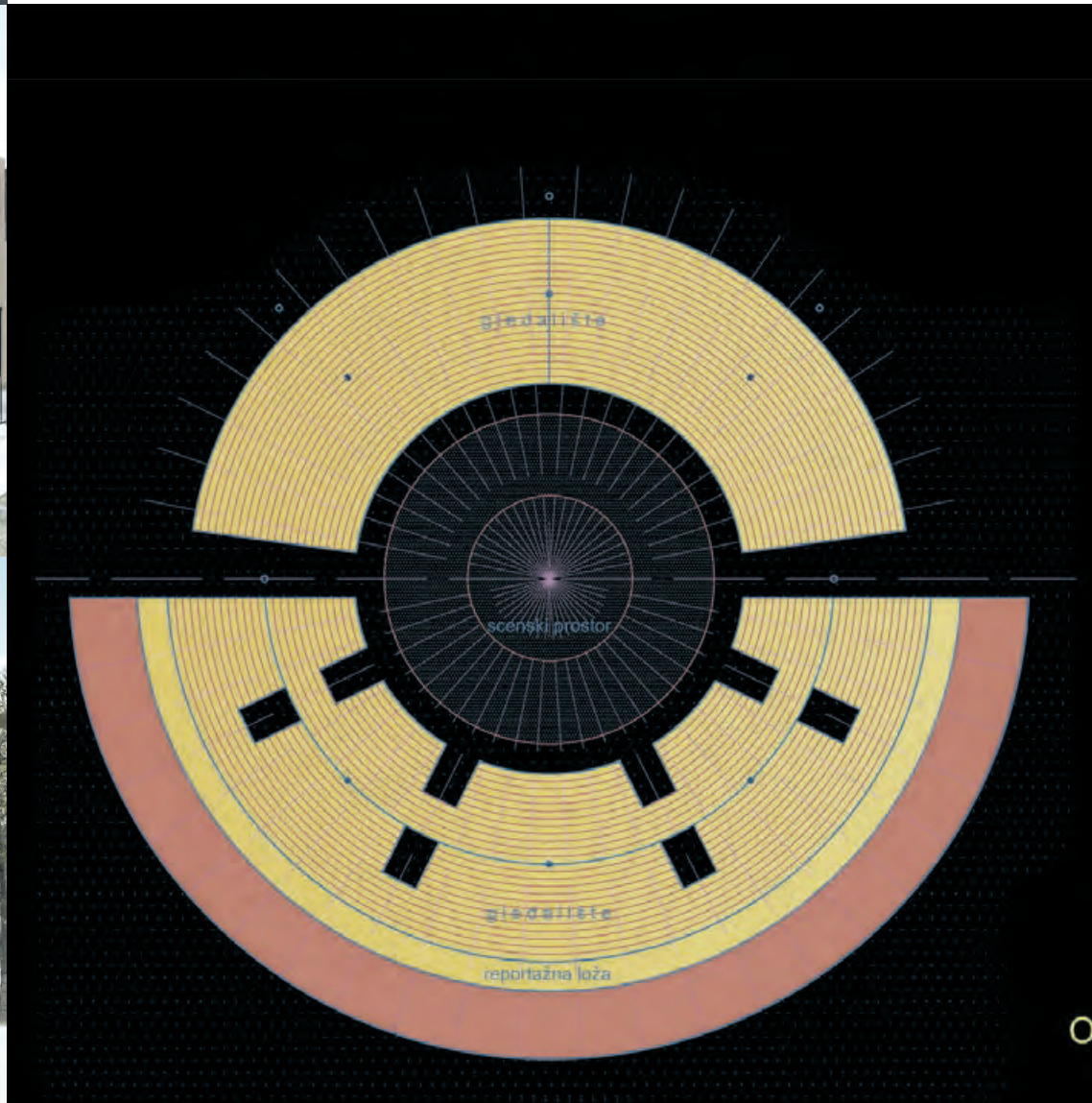
ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

RECIKLIRANA ARHITEKTURA AJFEL
LOŽIONICE, RANŽIRNA STANICA,
NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

ATELJE KRSTONOŠIĆ:
MIROSLAV KRSTONOŠIĆ, MIRJANA
GEGENBAUER, BORIS PETROVSKI

GODINA PROJEKTOVANJA:
2010-2011.

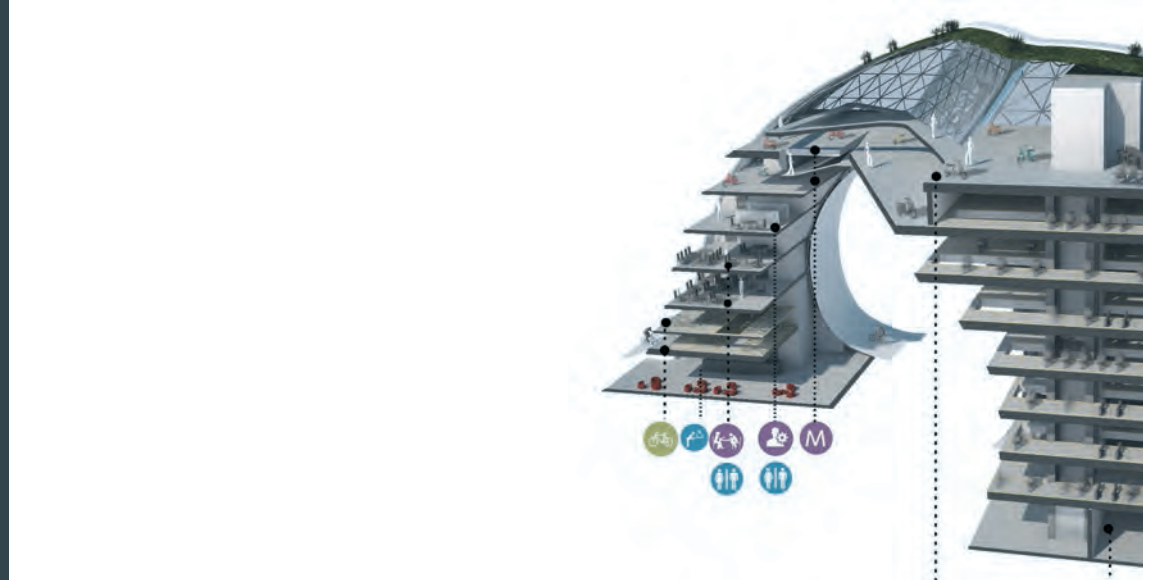
ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

ROME MOTORINO CHECK POINT, ROMA
TERMINI, RIM, ITALIJA

AUTORSKI TIM:

LJILJANA IVKOVIĆ, SVETLANA VREČIĆ,
SANJA IVANOVIĆ, MILICA IGIĆ

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2014.

ARHITEKTONSKI PROJEKAT

PROJEKAT:

GALLERY HOUSE, STEVANA MUSIĆA,
NOVI SAD

AUTOR:

SLAVEN STEVANOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

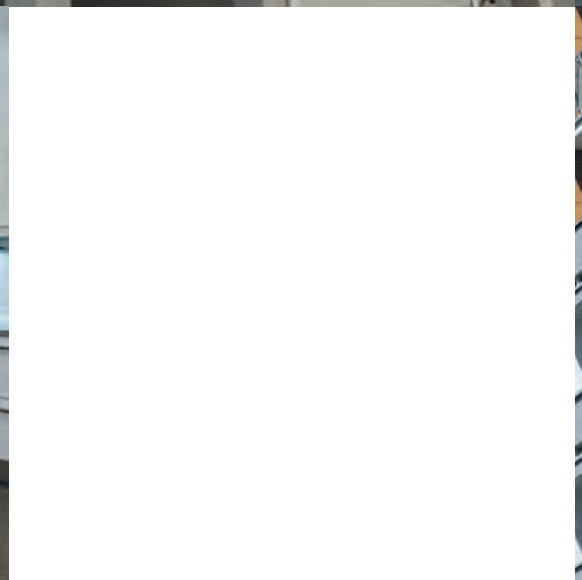
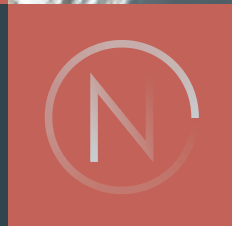
ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

REKONSTRUKCIJA STAMBENOG OBJEKTA
OSMANA ĐIKIĆA, BEOGRAD

AUTORSKI TIM:

JELENA IVANOVIĆ VOJVODIĆ
DIVNA BOGDANOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2010.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

STAMBENI KOMPLEKS HIPODROM
Kragujevac

AUTORSKI TIM:

GORAN VOJVODIĆ, MILENA KATIĆ, DUŠAN
RADIŠIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2010.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2011.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

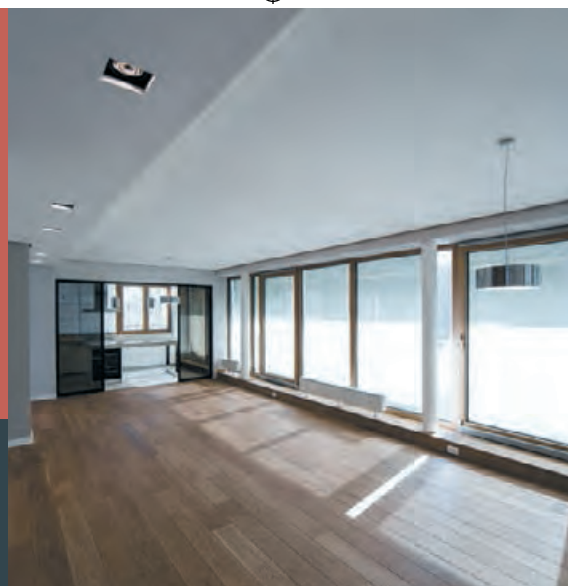
STAMBENI OBJEKAT, KRUNSKA 87,
BEOGRAD

AUTORSKI TIM:

GORAN VOJVODIĆ, MILENA KATIĆ, DUŠAN
RADIŠIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

STAMBENO-POSLOVNA ZGRADA, CARA
DUŠANA, NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

LAZAR KUZMANOV, MILJAN CVIJETIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

STAMBENA ZGRADA, VASE STAJIĆA 8,
NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

LAZAR KUZMANOV, MILJAN CVIJETIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

REKONSTRUKCIJA I DOGRADNJA
EKOLOŠKOG CENTRA „RADULOVAČKI”,
SREMSKI KARLOVCI

AUTORSKI TIM:

LAZAR KUZMANOV, DRAGANA
KONSTANTINOVIĆ, NEMANJA MILIČIĆ,
MILJAN CVIJETIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2010.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

STAMBENO-POSLOVNI OBJEKAT,
KOSOVSKA 21, NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

ĐORĐE BAJILO, JELENA KORDIĆ,
JADRANKA BUGARSKI, MARIJA DRAGAŠ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

MCDONALD'S RESTORANI
IMPLEMENTACIJA KORPORATIVNOG
STANDARDA, NOVI SAD, BEOGRAD

AUTORSKI TIM:

ĐORĐE BAJILO, JELENA, KORDIĆ,
JADRANKA BUGARSKI, MILA ĐURĐEV,
PREDRAG DRAGAŠ, IVANA RAKIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012-2013.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013-2014.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

KUĆA ZA ODMOR, NIŠTAVCI, PRIJEDOR,
BOSNA I HERCEGOVINA

AUTORSKI TIM:

SAŠA B. ČVORO, MALINA ČVORO

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

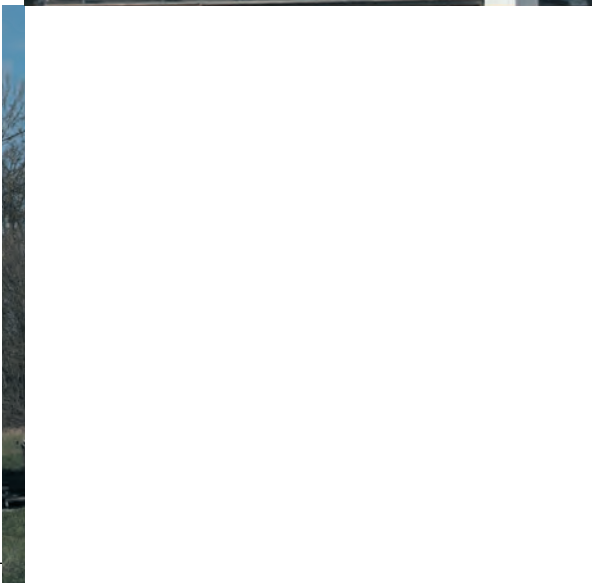
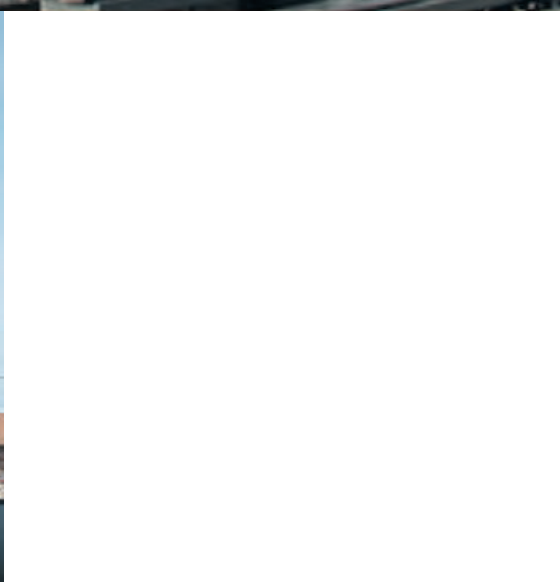
ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

KUĆA ARSIĆ, NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

SAŠA B. ČVORO, MALINA ČVORO

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2010.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKT:

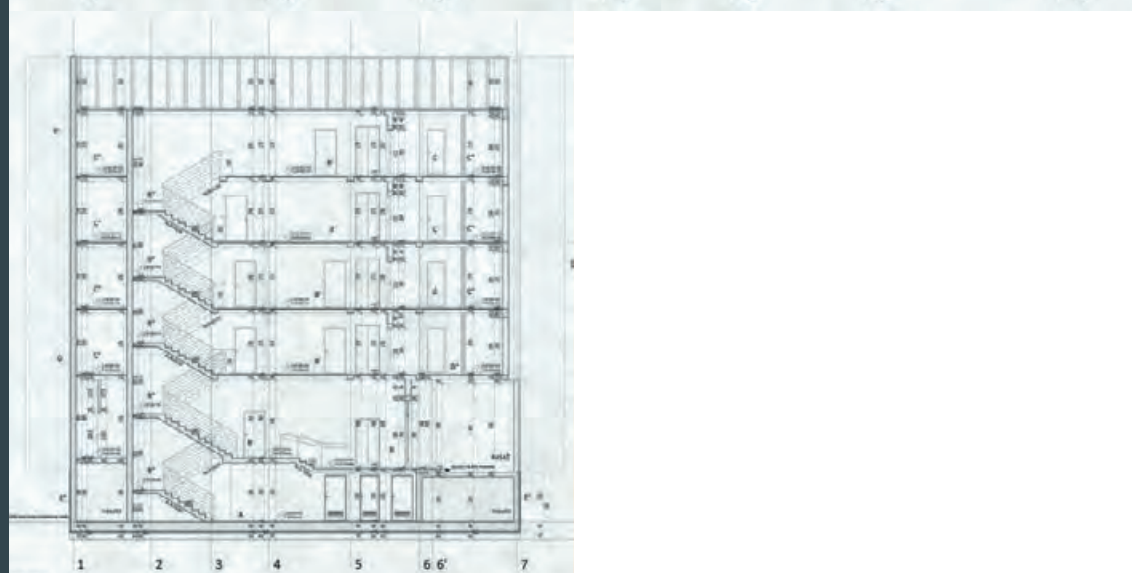
STAMBENO-POSLOVNI OBJEKAT,
SOMBORSKI BULEVAR, NOVI SAD

AUTOR:

MARINA PETROVIĆ

7 6 5 4 3 2 1

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2010-2011.

GODINA
REALIZACIJE:
2011-2012.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

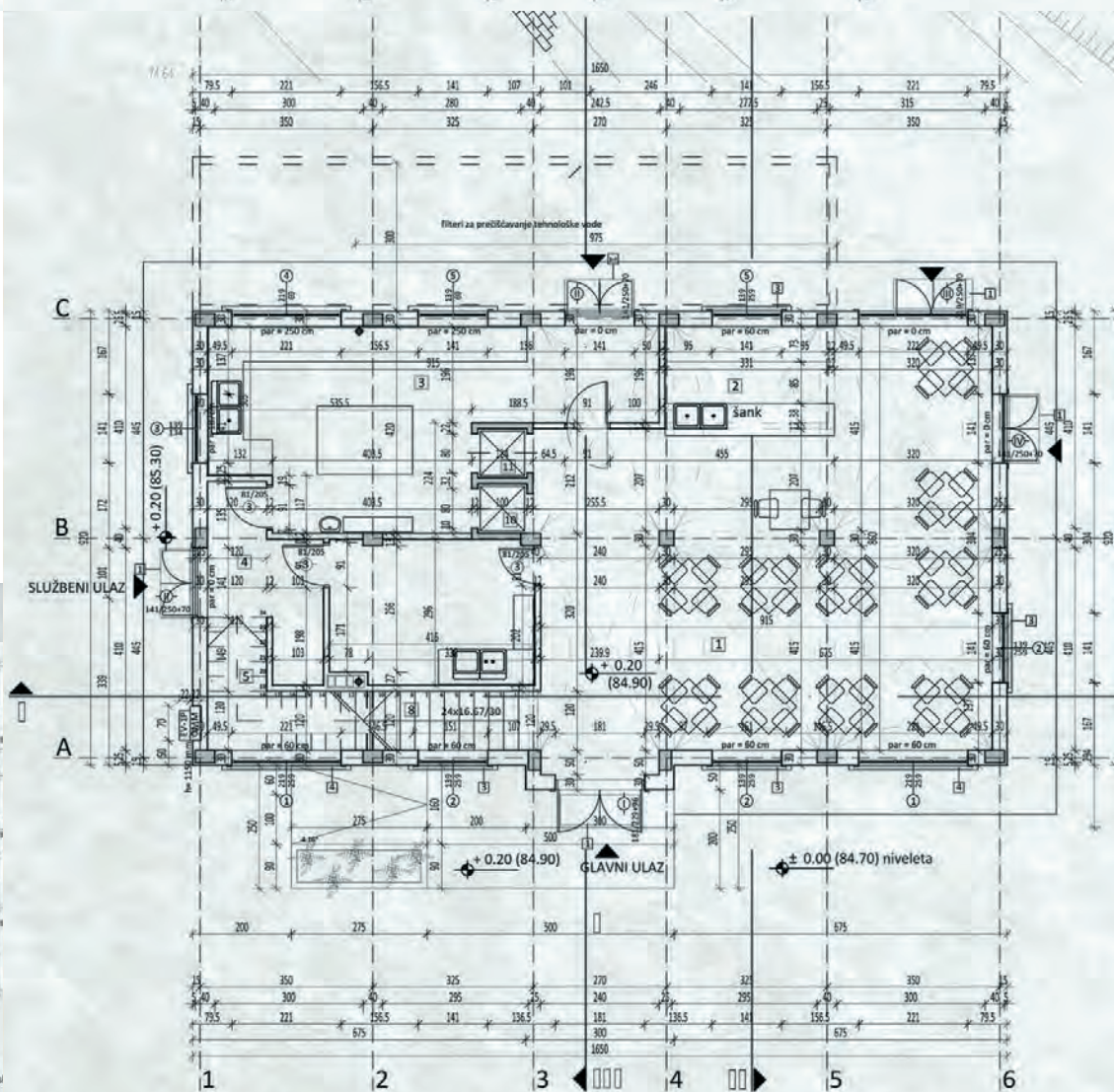

PROJEKAT:

STAMBENO-POSLOVNI OBJEKAT,
KAMENIČKI PUT, PETROVARADIN

AUTOR:

MARINA PETROVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2010-2011.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012-2013.

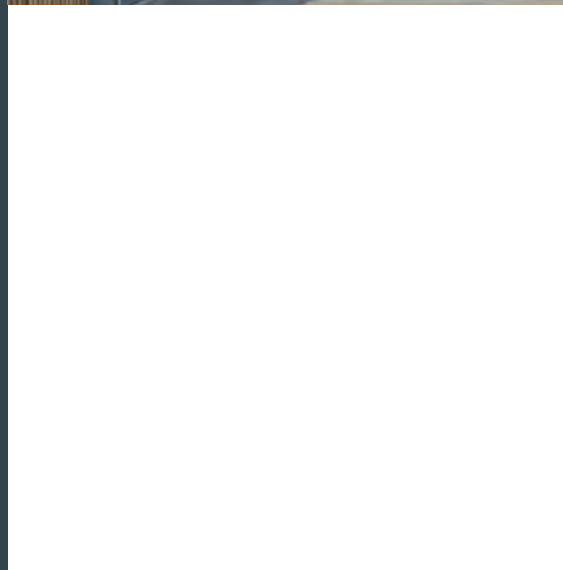
ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

UPRAVNA ZGRADA PREDUZEĆA
„HIDROELEKTRANE NA DRINI“ A.D.,
VIŠEGRAD, BOSNA I HERCEGOVINA

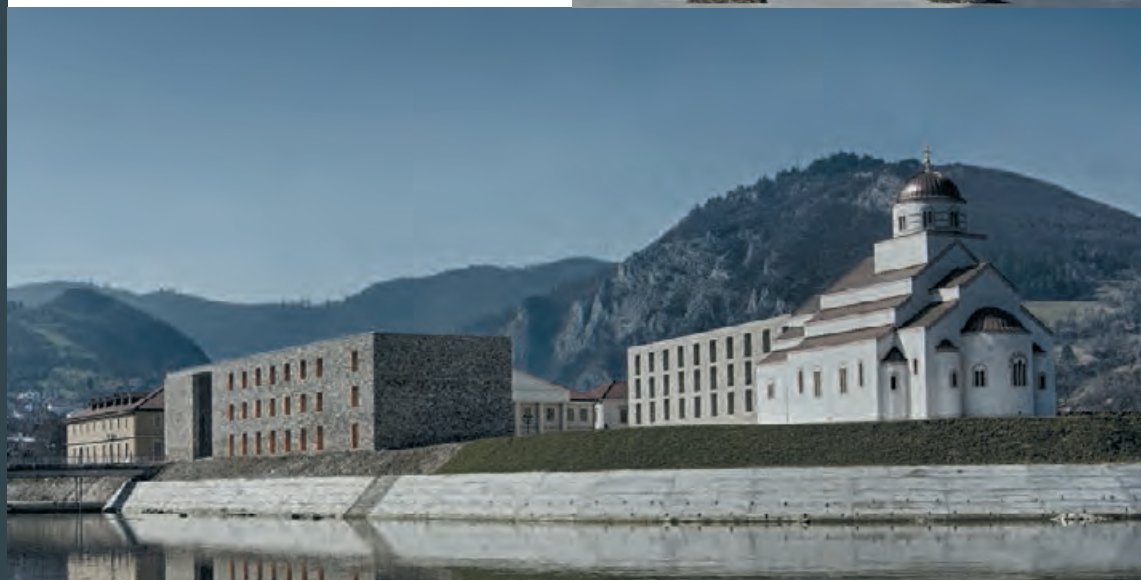
AUTORSKI TIM:

BRANISLAV MITROVIĆ, OGNJEN KRAŠNA,
SINIŠA TATALOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

ZIMSKA VIKEND KUĆA NA DUNAVU,
NOVI SAD

AUTOR:

NEMANJA RADUSINOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2011–2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012–2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

EDUKATIVNI CENTAR ZA OBUKE U
PROFESIONALNIM I RADNIM VEŠTINAMA,
NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

NIKOLA MARTINOVIĆ, DEJANA RADIŠIĆ
PEŠIĆ, BRANKA KORICA, MILAN
STEVANOVIĆ, MLADEN TUBIĆ,
SRĐAN ALEKSIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKT:

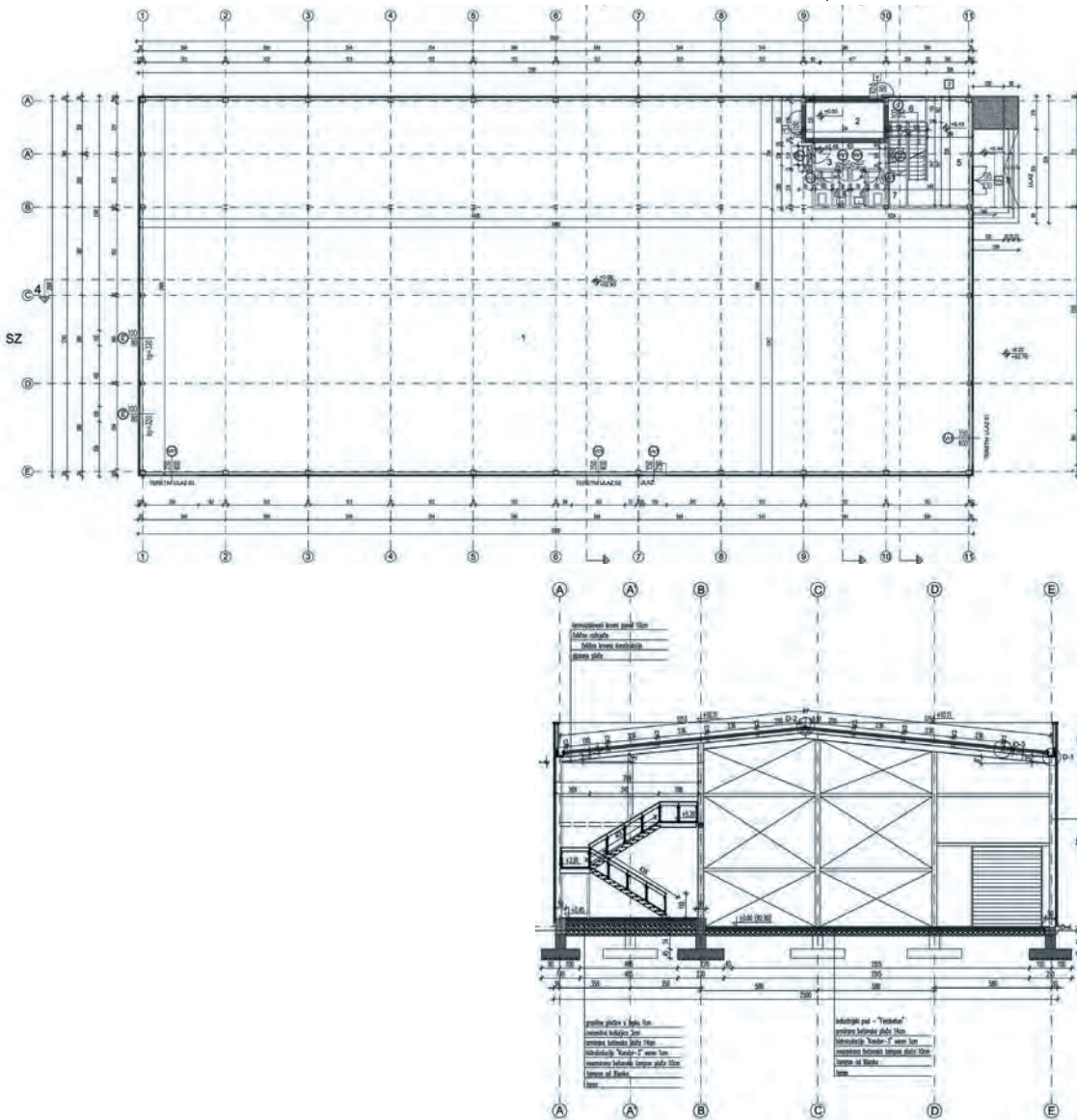
HALA UNIVERZAL, NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

VANJA KEKIĆ, TRIMO INŽINJERING,
VLADIMIR KOVAČEVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2011-2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ARHITEKTONSKA REALIZACIJA

PROJEKAT:

STAMBENI OBJEKAT TRG KOMNENSKOG
6, NOVI SAD

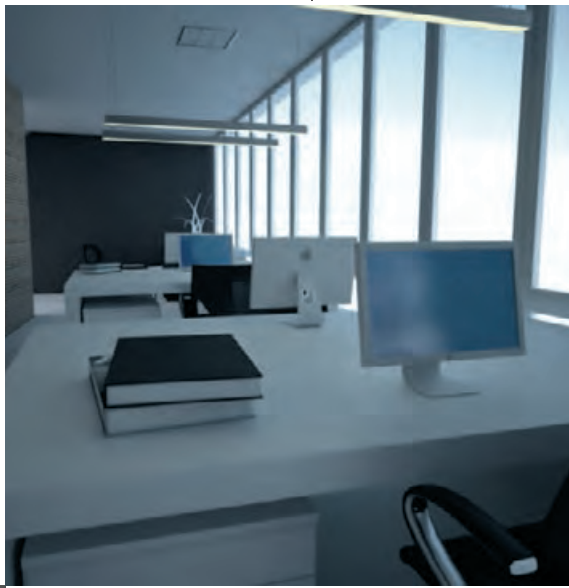
AUTORSKI TIM:

RADOSLAV ŠĆEPANOVIĆ, DIJANA
VUKOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2008.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2009.

ENTERIJER PROJEKAT

PROJEKAT:

CENTAR ZA IZDAVAČKU DELATNOST
UNIVERZITETA U KRAGUJEVCU

AUTOR:

IVANA PAVLOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

ENTERIJER REALIZACIJA

PROJEKAT:

STAN ZA DVOJE ARHITEKATA, NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

JELENA MITOV, DEJAN MITOV, KRSTO
RADOVANOVIĆ

GODINA
PROJEKTOVANJA:
2013.

GODINA
REALIZACIJE:
2013.

ENTERIJER REALIZACIJA

PROJEKAT:

APARTMAN D, NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

IVANA BELJANSKI ULIĆ, TIJANA AČANSKI

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2011.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012.

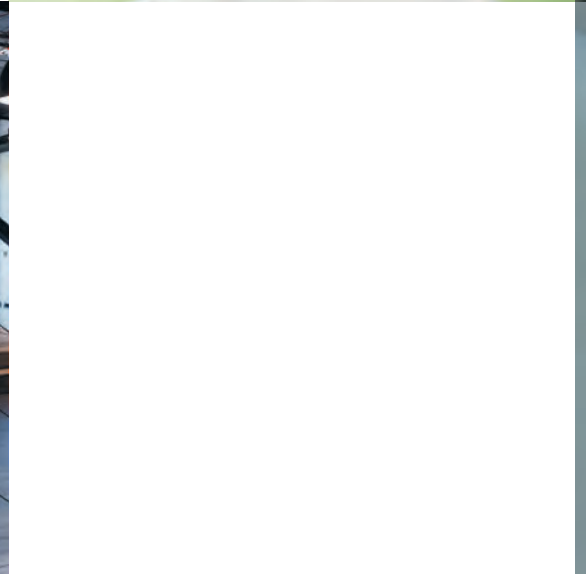
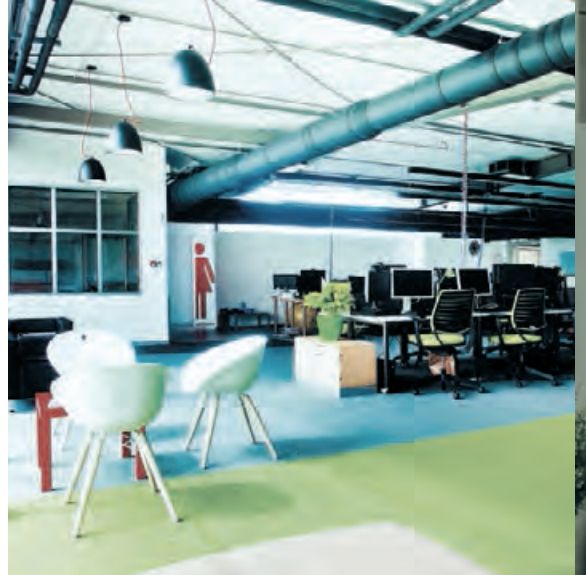
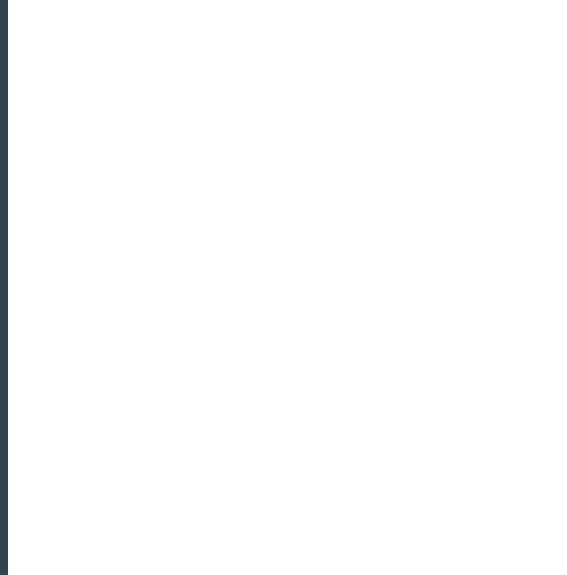
ENTERIJER REALIZACIJA

PROJEKAT:

EXECOM – POSLOVNI PROSTOR,
NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

IVANA BELJANSKI ULIĆ, TIJANA AČANSKI

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2014.

ENTERIJER REALIZACIJA

PROJEKAT:

ADAPTACIJA I ENTERIJER STANA,
NOVI BEOGRAD

AUTORSKI TIM:

DANILO NEDELJKOVIĆ, ELA NEŠIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ENTERIJER REALIZACIJA

PROJEKAT:
CAFE CHEIČE, BOR

AUTOR:
ADAM ŠPEHAR

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2012.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2012.

ENTERIJER REALIZACIJA

PROJEKAT:
OPTIKA LILA, BEOGRAD

AUTOR:
ALEKSANDAR BAUER

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2013.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2013.

ENTERIJER REALIZACIJA

PROJEKAT:

RESPECT – POSLOVNI PROSTOR,
BAČKA PALANKA

AUTOR:

TAMARA ĐUJIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**
2014.

**GODINA
REALIZACIJE:**
2014.

PUBLICISTIKA

NASLOV:

MOJA ARHITEKTURA / GORAN B. VOJVODIĆ

AUTOR:

GORAN VOJVODIĆ

TIP PUBLIKACIJE:

MONOGRAFIJA

IZDAVAČ:

BIRO.VIA, BEOGRAD

MOJA ARHITEKTURA / Goran B. Vojvodić

**GODINA
IZDAVANJA:**
2012.

PUBLICISTIKA

NASLOV:

TRI TAČKE OSLONCA: ZORAN BOJOVIĆ

AUTORSKI TIM:

ANDREJ DOLINKA, DUBRAVKA SEKULIĆ,
KATARINA KRSTIĆ

TIP PUBLIKACIJE:

KATALOG IZLOŽBE

IZDAVAČ:

MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI
BEOGRAD

**GODINA
IZDAVANJA:**

2013.

tri tačke
oslonca:
—
three
points
of support:
zoran
bojović

NASLOV:

ZAOBILAZNE STRATEGIJE: ARHITEKTURA
U VOJVODINI NA POČETKU XXI VEKA

AUTOR:

VLADIMIR MITROVIĆ

TIP PUBLIKACIJE:

KATALOG IZLOŽBE

IZDAVAČ:

MUZEJ SAVREMENE UMETNOSTI
VOJVODINE, NOVI SAD

**GODINA
IZDAVANJA:**

2012.

ZAOBILAZNE STRATEGIJE

Arhitektura u
Vojvodini na početku
XXI veka

Универзитет у Новом Саду
Факултет техничких наука
Департман за архитектуру и урбанизам

УВОД У УРБАНИЗАМ

Љилјана Вукајлов

Нови Сад, 2014.

PUBLICISTIKA

NASLOV:

UVOD U URBANIZAM

AUTOR:

LJILJANA VUKAJLOV

TIP PUBLIKACIJE:

UDŽBENIK ZA STUDENTE ARHITEKTURE
I SAOBRAĆAJA - EDICIJA: „TEHNIČKE
NAUKE – UDŽBENICI“

IZDAVAČ:

FTN IDAVAŠTVO, NOVI SAD

**GODINA
IZDAVANJA:**

2014.

LATENTNOST U GRADU: PRAZINE U NOVOM SADU

NASLOV:

LATENTNOST U GRADU: PRAZINE U
NOVOM SADU

AUTORSKI TIM:

ALEKSANDAR BEDE, LUCIANO BASAURI,
DAFNE BERC

TIP PUBLIKACIJE:

KNJIGA

IZDAVAČ:

CENTAR_KUDA.ORG, NOVI SAD

**GODINA
IZDAVANJA:**

2012.

STUDENTSKI RADOVI

PROJEKAT:

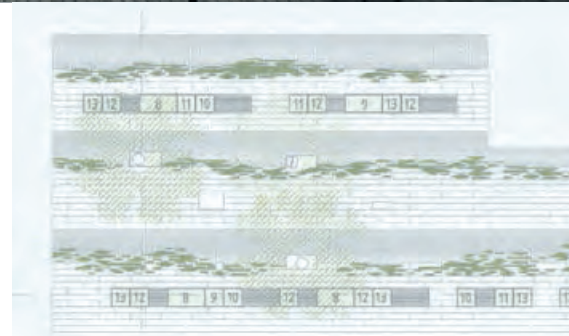
GNEZDO

AUTOR:

PAJEVIĆ MILOŠ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**

2013.

PROJEKAT:

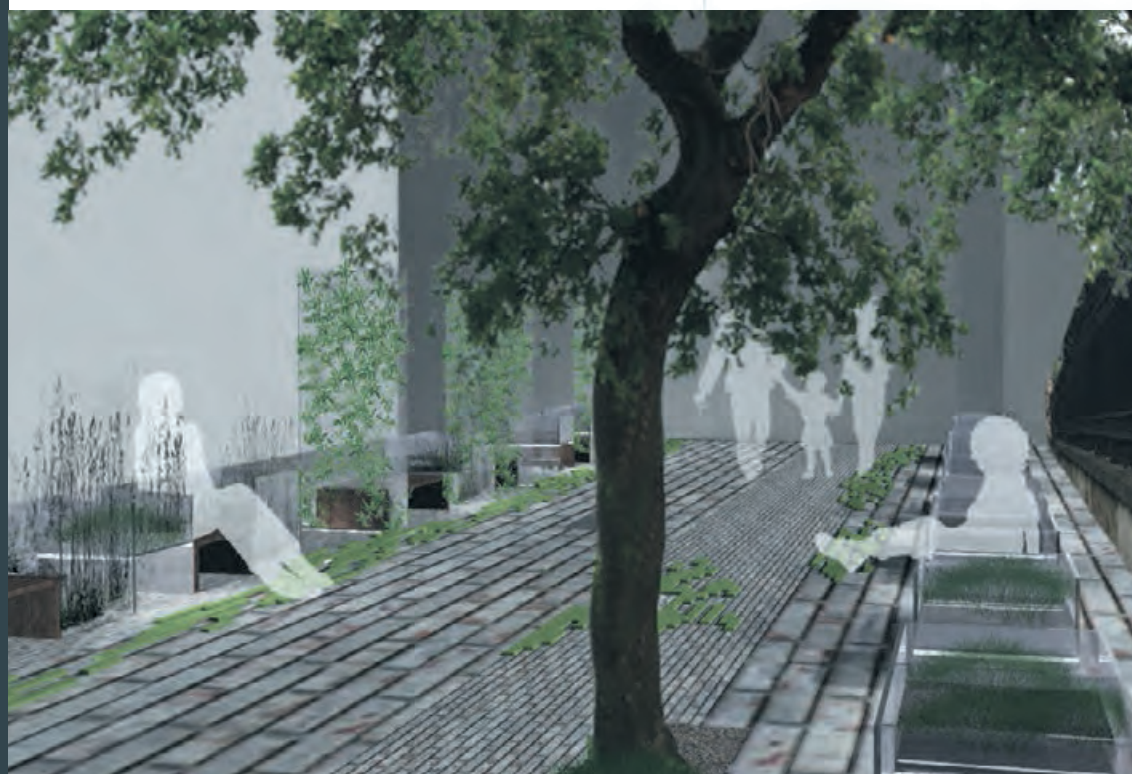
ARHEOBOTANIČKA BAŠTA MUZEJA
VOJVODINE, NOVI SAD

AUTORSKI TIM:

DRAGANA METIKOŠ, JELENA DESPOTOVIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**

2013.

STUDENTSKI RADOVI

PROJEKAT:

EKSTROVERCIJA, REKONSTRUKCIJA I
REVITALIZACIJA PODGRADA

AUTORSKI TIM:

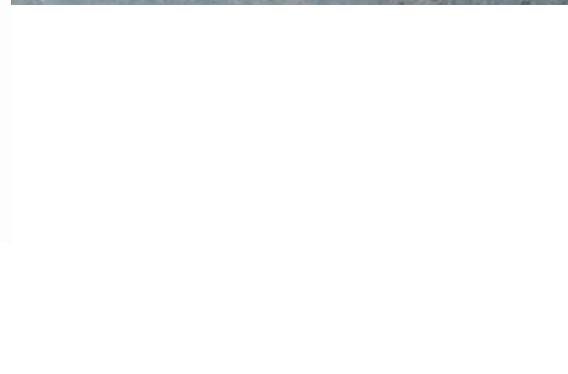
MILICA MASTILOVIĆ, SOFIJA SIMENDIĆ,
DANICA JOVANOVIĆ, DRAGANA IVANIŠ,
VLADAN PERIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**

2013.

PROSTORA - CONNECTING OPEN SPACES

PROJEKAT:

PROŠIRENJE MUZEJA SAVREMENE
UMETNOSTI, BEOGRAD

AUTOR:

DUNJA SIMOVIĆ MARH

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**

2013.

STUDENTSKI RADOVI

PROJEKAT:

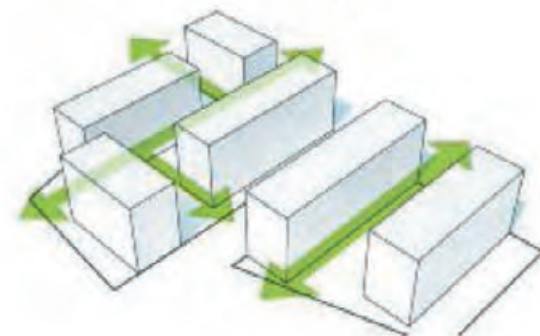
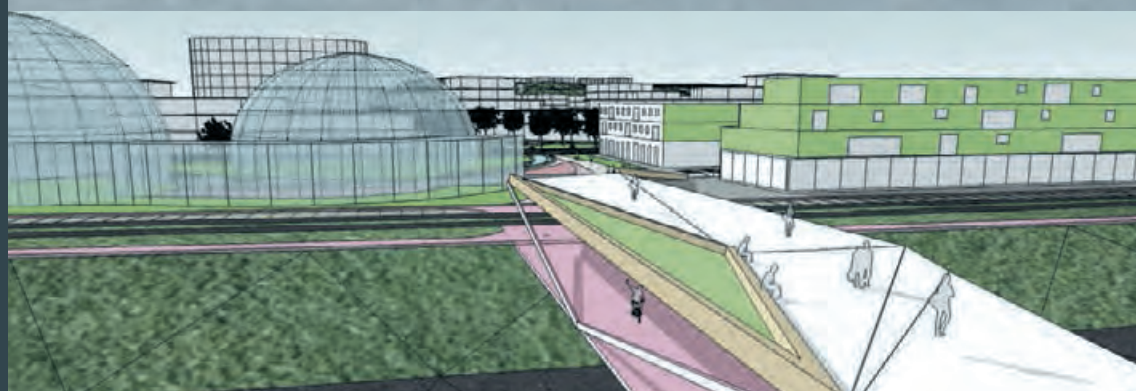
CENTAR ZA PROMOCIJU NAUKE,
NOVI SAD

AUTOR:

STEFAN ŠKORIĆ

GODINA

PROJEKTOVANJA:
2013.

PROJEKAT:

URBANISTIČKA STUDIJA EKOLOŠKOG
NASELJA NA PODRUČJU MIŠELUKA II,
NOVI SAD – MASTER RAD

AUTOR:

DUNJA ŽILIĆ

GODINA

PROJEKTOVANJA:
2013.

STUDENTSKI RADOVI

PROJEKAT:

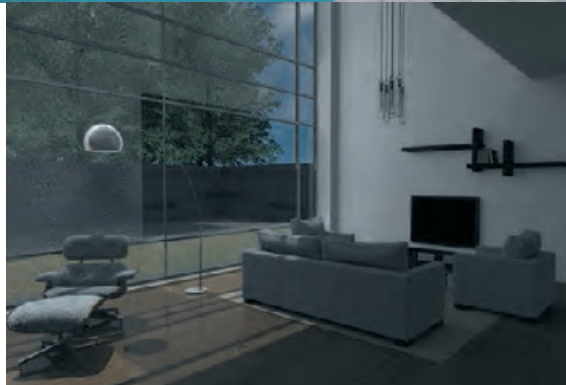
URBANISTIČKO-ARHITEKTONSKO
REŠENJE CENTRALNIH JAVNIH
PROSTORA U SREMSKIM KARLOVCIMA

AUTOR:

SUZANA NIKOLIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**

2013-2014.

PROJEKAT:

LOO_01 – JEDNOPORODIČNA KUĆA

AUTOR:

LUKA LUKIĆ

**GODINA
PROJEKTOVANJA:**

2013.

FOTOGRAFIJE UČESNIKA

**ALEKSANDAR
BAUER**

**ALEKSANDAR
BEDE**

**ALEKSANDAR
ČOPIĆ**

**BRANA
MITROVIĆ**

**DIMITRIJE
CRVENČANIN**

**DAFNE
BERĆ**

**DANILO
NEDELJKOVIĆ**

**DEJAN
MITOV**

**DIVNA
BOGDANOVIĆ**

**ĐORĐE
BAJILO**

**DRAGANA
KONSTANTINOVIĆ**

**DRAGANA I OLIVER
STANKOVIĆ**

**DUŠAN
RADIŠIĆ**

**ELA
NEŠIĆ**

**ERWAN
NASUTION**

**GORAN
VOJVODIĆ**

**IVAN
KALC**

**IVANA
BELJANSKI ULIĆ**

**IVANA
PAVLOVIĆ**

**JASNA
MALEŠEVIĆ**

**JELENA
IVANOVIĆ VOJVODIĆ**

**JELENA
MITOV**

**JELENA
MITROVIĆ**

**JELENA
TRUJKANOVIĆ**

**JOVANA
MILETIĆ**

**KRSTO
RADOVANOVIĆ**

**LAZAR
KUZMANOV**

**MIRJANA
UZELAC
FILIPENDIN**

**SANJA
IVANOVIĆ**

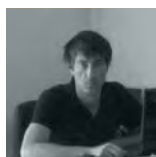
**LJILJANA
IVKOVIĆ**

**MIROSLAV
KRSTONOŠIĆ**

**SINIŠA
TATALOIVĆ**

**LUCIANO
BASAURI**

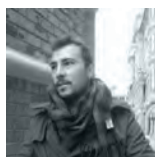
**NATAŠA
TUTOROV**

**SLAVEN
STEVANOVIĆ**

**LUKA
LUKIĆ**

**NEMANJA
MILIČIĆ**

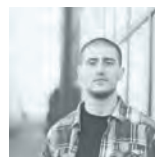
**ADAM
SPEHAR**

**MILENA
KATIĆ**

**NEMANJA
RADUSINOVIĆ**

**STEFAN
ŠKEKIĆ**

**MILICA
IGIĆ**

**NIKOLA
MARTINOVIĆ**

**SUZANA
NIKOLIĆ**

**MILJAN
CVIJETIĆ**

**NIKOLA
PROTIĆ**

**SVETLANA
VREČIĆ**

**MILOJE
KRUNIĆ**

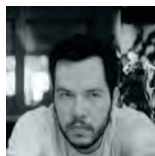
**NIKOLA
RADOJIČIĆ**

**TIJANA
AĆANSKI**

**MINA
STEVIĆ**

**OGNJEN
KRAŠINA**

**DANE
VRANEŠ**

**MIRJANA
GEGENBAUER**

**NOLA
SALVATORE**

**MILJENA
VUČKOVIĆ**

TRIBINA

ZARAD ARHITEKTURE

SOLIDARNO ZARAD NAS SAMIH

Ova pitanja su bila deo najave javne tribine održane 30. maja 2014. godine u amfiteatru Sportskog i poslovnog centra Vojvodina u okviru manifestacije Dani arhitekture, formatirane kao prateći mozaički program 19. salona arhitekture u Novom Sadu. Iz njih se mogla iščitati potreba da se Salon kao mesto susreta iskoristi i za otvaranje nekih tema o kojima se tokom godine retko promišlja. Otuda je i naziv ove tribine bio istovetan kao i slogan cele manifestacije: „Zarad arhitekture”. Ta paralela je trebalo da označi rekapitulativnu funkciju tribine, kako o celoj manifestaciji tako i o stanju arhitekture na lokalnu. Jedna, naizgled tako uopštena tema mogla je biti osmišljena usled generalne bezidejnosti organizatora ili, pak, zbog osećanja da smo na prekretnici na kojoj ćemo se ili preispitati ili nas više neće biti. Naravno, radilo se o ovom drugom. Podstaknuti prolongiranom neizvesnošću statusa arhitekture u društvu i arhitekata u društvenoj podeli rada, imali smo potrebu da, umesto fokusiranja na „konkretnije” teme, pokušamo da redefinišemo osnovna pitanja struke i to u svim njenim domenima: kao praksu, kao disciplinu i kao scenu.

Tome je trebalo pridodati i želju da se sagleda budućnost Društva arhitekata Novog Sada. Namera je takođe bila i da se mapiraju potencijali mlađe generacije arhitekata na sceni budući da su oni slabo vidljivi kako u javnim debatama tako i u aktivnostima unutar DaNS-a. Ta meta-namera je bila osigurana izborom učesnika u tribini koji su pripadnici relativno „mlađe” generacije,

KOJE JE MESTO ARHITEKTONSKE PRAKSE U DRUŠTVU DANAS? KAKO SU SE PROMENILI USLOVI ZA BAVLJENJE ARHITEKTUROM U POSLEDNJE DVE GODINE? ŠTA ZNAČI OTPOČINJATI KARIJERU U PROJEKTOVANJU DANAS ZA MLADE DIPLOMCE? KAKO OPŠTA PREKARIZACIJA RADA UTIČE NA POSAO ARHITEKTE? KAKO SE SNALAZE „VELIKI” BIROI, KAKO INSTITUCIONALNI PROJEKTANTI, A KAKO JOŠ NEETABLIRANI I NEFORMALNI KOLEKTIVI? DA LI BI OVAKVI USLOVI MOGLI PODSTICATI SOLIDARNOST MEĐU KOLEGAMA RADI JAČANJA STRUKE, UMEŠTO KONKURENTSKE UTRKE?

foto: Igor Džolev

a to su: Dragana Konstantinović, Igor Maraš, Miljan Cvijetić, Slobodan Jović i Marko Runjić. Naravno, ovo je neadekvatna klasifikacija koju zapravo treba izbegavati, jer reći za nekoga da je „mlad“ u postojećim hijerarhijama moći zapravo sugerira inferioran položaj u tim strukturama. U svakom slučaju, sastav učesnika je trebalo da omogući pregled aktivnosti arhitekata u različitim sektorima, od institucionalnih i akademskih do privatnih praksi. Uloga moderatora tribine pripala je meni.

Na početku su govorili Dragana Konstantinović i Igor Maraš koji, osim što oboje rade na novosadskom FTN-u, imaju i iskustva u projektovanju javnih univerzitetskih objekata, što podrazumeva državu kao investitora. Naime, Dragana je već nekoliko godina uključena u projekat Naučno-tehnološkog parka Univerziteta u Novom Sadu, a Igor je deo tima sa Departmana za arhitekturu i urbanizam koji je projektovao Centralnu zgradu Univerziteta. Za taj projekat je dobio glavnu nagradu ovogodišnjeg Salona, pa je na tribinu pozvan i kao laureat. Njih dvoje su govorili o specifičnostima projektovanja za javnog naručioca, o temama kao što su birokratizovanost procesa, javne nabavke, umnoženost lika investitora u vidu mnoštva pojedinačnih interesnih subjekata unutar institucije, stalno menjanje programa objekta, ali i relativna sloboda u arhitektonskom izrazu u ovakvoj situaciji. Tako je Igorov tim uspeo da u projektni zadatak doda i izložbeni paviljon na ulaznom platou zgrade, što je značajno doprinelo karakteru kako same zgrade tako i sadržaja u kampusu. Ostaje još da taj paviljon zaživi kao javni prostor.

Sa druge strane, čuli smo i da u ovakvim projektima, iako se radi o javnom objektu, ideja javnog dobra često strada, tako što npr. kancelarijski prostori za armije akademskog činovništva pojedju zajedničke i javne prostore za boravak studenata. To otvara i neke komične

mogućnosti za subverzivne intervencije arhitekta kao zaštitnika javnog dobra, tako što će zajedničke prostore u projektu kamuflirati lažnim imenima ne bi li se investitoru učinili prihvatljivijima. Tako se u projektu pojavljuju kafe ili info-punkt na mestima koja će zapravo biti hol ili hodnik.

Sprega aktuelne državne politike oblikovanja prostora, maćehinskog odnosa inženjerske komore prema arhitektima i prepuštenosti tržištu brutalno se manifestuje i na rad arhitekata u privatnoj praksi. O tome smo više čuli iz ličnih primera učesnika tribine koji projektuju u privatnoj praksi, ali i o retkim prilikama za ispunjavajući projektantski rad. Sa jedne strane, specifično je iskustvo Miljana Cvijetića, koji je, zajedno sa Lazarom Kuzmanovićem, za svoj stambeni objekat u ulici Vase Stajića u Novom Sadu dobio nagradu ovogodišnjeg beogradskog Salona arhitekture. Tu se radilo o retkom slučaju u kojem je investitor bio zainteresovan da dobije objekat doslednog arhitektonskog izraza, ali i na njemu se mogu primetiti detalji koji svedoče o situacijama u kojima su neki drugi akteri u procesu izgradnje imali konačnu reč umesto arhitekata.

Marko Runjić je govorio o iskustvu pokretanja sopstvene prakse, koja se u našoj situaciji pokazuje kao poduhvat kratkog daha zbog male građevinske aktivnosti u gradu i nepovoljnog položaja arhitekata u poslu, pa su tako jedno vreme legalizacije bile ključni faktor za opstanak mnogih biroa. U toj situaciji Marko je razvijao paralelnu praksu dizajna nameštaja i uspeo da neke prototipe dovede do serijske proizvodnje. Međutim, pitanje je koliko je takva praksa kod nas održiva, zbog velikih ograničenja proizvodnje usled deindustrijalizacije zemlje, kao i zbog nespremnosti postojećih proizvođača da ulažu u razvoj prototipa.

Usled suženih prilika za rad u biroima neke kolege se nakon fakulteta odlučuju da odu van zemlje. Tako je Slobodan Jović mogućnost za zaposlenje u struci pronašao u Kotoru, gde živi i radi već dve godine. Od njega smo čuli o pojedinostima crnogorske scene koja proživljava specifičan trenutak zbog relativno mladog kadra, s jedne strane, i značajnih investicija na primorju, s druge strane. To je rezultiralo jednom dinamičnom scenom i prilikama za rad za mlade arhitekta do kojih bi se u Novom Sadu teško došlo.

Tokom cele tribine, razmatranjem različitih tačaka spektra rada u arhitekturi, razgovor je očekivano skretao u pravcu promišljanja novih modela regulisanja arhitektonske prakse. Predložili su lutali od potpune liberalizacije tržišta do čvrste državne regulacije struke, što pokazuje ograničenja naše imaginacije izvan ta dva binarna pola, a takođe govori i o našoj političkoj nepismenosti. Pa ipak, to još jače ukazuje na nužnost redefinisavanja osnovnih postavki arhitekture kao prakse, kao discipline i kao scene. Trenutak za to je idealan zbog aktuelne proleterizacije i prekarizacije naše struke. Tako je iskreni zaključak tribine bio da pre svega moramo da se družimo i razgovaramo, ne bismo li jedni druge percipirali i kao saborce. Upoznavanje i razvijanje solidarnosti bez obzira na sektorske podele na poslu nužan je preduslov za bilo kakvu novu konsolidaciju i arhitekture i Društva arhitekata. I zaista: na kraju tribine je inicirano uspostavljanje novog običaja nedeljnih neformalnih okupljanja u prostorijama DaNS-a, što je potom i zaživelo. To je pravi rezultat ove tribine. DaNS možemo izgraditi kao mesto slobode i ravnopravnosti, jer nam pozicija strukovne organizacije izvan tržišnih, akademskih i institucionalnih struktura to omogućava. Oni svakako nemaju monopol nad arhitekturom, arhitektura – to smo mi ■

Aleksandar Bede

foto: Monika Madar

TRIBINA ŽENE U ARHITEKTURI NOVOG SADA

AUTORSKI TIM: GRUPA G91 – IVAN STANOJEV, ANDREA TAMAŠ DAČIĆ, CVIJAN PAJKANOVIĆ, JOVANA JEKIĆ, ALEKSANDRA RAKOVIĆ, MILAN DRAGOLJEVIĆ, TEODORA BASTA

NAMESTO MANIFESTA GRUPE G91

MI SE BAVIMO REVOLUCIJOM U TRENUCIMA DOKOLICE. (DEBORD)

Projekat2 nastao je iz entuzijazma grupe mladih ljudi koji su se okupili oko zajedničke želje za permanentnim sagledavanjem, istraživanjem, analiziranjem, te temeljnim sistematizovanjem saznanja i opažanja koja su u vezi sa izgrađenom sredinom u kojoj živimo: od prostornih nivoa arhitektonskih elemenata, kuće, trga i ulice, preko prostornog nivoa grada, sve do pitanja određivanja nacionalne arhitekture.

Ako bismo parafrazirali Mamforda rekli bismo da se bavimo procesima koji su u vezi sa prikupljanjem, čuvanjem, ali i produkcijom stalnosti i sećanja: kroz pisana dokumenta, slike, skulpture u kamenu, fotografije, snimljene slike i glasove... jer sve to su stvari koje nam se nude da budu prihvaćene i to ne tek radi dužnosti prema mrtvima, već radi odanosti koju osećamo prema nekim daljim generacijama koje će isto tako biti u stanju da izvuku životnu formu iz ovih simbola.

Za nas je ideal – ideja i vera da možemo pozitivno uticati i menjati sistem vrednosti društva u kojem živimo... polako, makar za pedalj, otkrivanjem, promovisanjem i zalaganjem za pojave i vrednosti iz ugla oblasti naše ekspertize i naših interesovanja.

SALON ARHITEKTURE 2014 – KO JE GRADIO NAŠ GRAD? ŽENE U ARHITEKTURI NOVOG SADA

Prezentacija istraživanja i javna tribina: Ponedeljak 26. maj 2014, 19–21 h, Amfiteatar Sportsko poslovno centra Vojvodina, Novi Sad

Prvog dana 19. salona arhitekture, nakon ceremonije svečanog otvaranja, u amfiteatru SPENS-a Cvijan Pajkanović je u ime Grupe G91 predstavio dosadašnje rezultate istraživanja na temu „Žene u arhitekturi Novog Sada“, a potom je Ivan Stanojev o najinteresantnijim aspektima ukupnog delovanja razgovarao sa: Zorom Mitrović Pajkić, Dubravkom Đukanović, Marijom Milin Krunić, Natalijom Reba, Ljiljanom Milin i Ivanom Ulić Beljanski.

U svetlu paralelnih istorija umetnosti koje je doneo postmoderna svet pitali smo se kako bi izgledala istorija izgradnje našeg grada posmatrana kroz jedan poseban diskurs – iz ugla uloge žena arhitekata u oblikovanju Novog Sada? Da li je moguće ne skliznuti u feminizam? Koja je pre svega zvanična terminologija u srpskom pravopisu za ženu koja se bavi arhitekturom: arhitektica,

foto: Bojana Nikolić

žena arhitekta, ženski arhitekta...? Kako postaviti ispravan okvir unutar kojeg je validno posmatrati isključivo delovanje žena projekatnata čiji su objekti izvedeni, te na koji način ih izdvojiti od projekatnata-urbanista, od onih žena koje su delovale sa pozicija zaštite i očuvanja spomenika kulture, poštovanja zakonske regulative, akademskih karijera...?

Cilj: Napraviti sveobuhvatnu studiju koja sumira i analizira izgrađenu sredinu Novog Sada.

Kriterijumi za selekciju: Potpisani autor ili koautor objekta mora biti žena – validirano u okviru postojeće literature ili uvidom u projektnu dokumentaciju.

Ishodi: Jedan od krajnjih ishoda je naučni rad – Prilog za proučavanje delovanja žena arhitekata na teritoriji Novog Sada 1930–2014.

Najpre je sva postojeća literatura (poznata i dostupna) sistematski obrađena u potrazi za važećim podacima koji odgovaraju kriterijumima za odabir. Manjkavost i nedoslednost primera do kojih smo došli iz postojećih izvora percipirali smo kao prvi prilog opravdanosti ovakve naše studije. Tada je kao novi cilj postavljeno široko istorijsko mapiranje i prikupljanje osnovnih fakata: biografskih podataka, foto, video i projektne dokumentacije, a kao presudni novi metod uključili smo intervju i direktni kontakt sa akterkama, akterima i savremenici graditeljskih poduhvata. Najveći broj intervjua je audio i video dokumentovan. (Mučilo nas je kako je moguće da jedan Brašovan ili Tabaković, koji su bili živi šezdesetih godina 20. veka, nisu svojim glasom i pojavom ostali zabeleženi na nekom video zapisu.)

Uvođenjem intervjua i uspostavljanjem ličnih kontakata sa akterkama čije smo karijere i graditeljski rad otkrivali pristup nam je postao dvojak: s jedne strane, faktografski i analitičan, a s druge strane, subjektivan i fokusiran na individualne priče i životne „trajektorije“. Unapred usvojeni naučni pristup istraživanja delimično

smo doveli u pitanje. Količinu informacija, ličnih storija, životnih izbora, saveta i sećanja na uspehe, postalo je, smatrali smo, neophodno približiti najširoj publici – otuda potreba za tribinama, susretima, TV emisijama... Kroz razgovore sa akterima na lokalnoj sceni odlučili smo da zajednički rad supružnika validiramo kao posebnu kategoriju, a naglašavamo i aktuelnost ove pod teme (Robert Venturi i Denise Scott Brown).

Izgrađeni objekti i celine mapirani su i analizirani prema njihovim dispozicijskim, hronološkim i programskim, odnosno tipološkim aspektima. Zajedno sa analitički obrađenim bibliografskim podacima rezultati su otvorili prostor za studioznija promišljanja društvenih prilika i odnosa u zemlji i našoj lokalnoj sredini kroz sve periode: od međuratnog do sadašnjeg. Smatramo i verujemo da je materijal koji je ishod celokupnog rada dragocen za samospoznavanje, za pronalaženje vrednosti u nama samima i u sopstvenom okruženju, jer je to put da sa prave distance posmatramo i sve drugo što nam se nudi.

Projekat se i dalje razrađuje. U okviru ove teme ostale su velike celine koje tek treba da budu istražene (prikupljeni materijali, obaljeni intervjui...). Pa ipak, prvi korak na putu od hiljadu milja je učinjen.

VENECIJANSKO BIJENALE ARHITEKTURE 2014 – „WHO BUILT YOUR CITY – WOMEN ARCHITECTS OF_____”

Premijera kratkog filma, prezentacija sajta i interaktivna radionica: Ponedeljak 9. jun 2014, 14–16 h, Sale d'Armi, Arsenal, Venecija

Autori koncepta i vođe radionice:
Andrea Tamaš Dačić i Ivan Stanojević

Ličnim angažovanjem Andree Tamaš Dačić, a uz podršku dekana Fakulteta tehničkih nauka prof. dr Radeta Doroslovačkog i direktora Departmana za

arhitekturu i urbanizam prof. dr Darka Rebe, Univerzitet u Novom Sadu je prvi put dobio priliku da se predstavi na Venecijanskom bijenalu – 14. internacionalnoj izložbi arhitekture. U okviru posebnog programa Bijenala, namenjenog visokoobrazovnim institucijama – Biennale Sessions, članovi Grupe G91 su, zajedno sa 50 studenata novosadske arhitekture, svih stepena studija i studijskih programa, izveli dvočasovnu radionicu: „Who built Your City? Women Architects of_____”.

Tema ovogodišnjeg Bijenala: „Fundamentals” („Osnove”) bila je usmerena ka istoriji i evoluciji nacionalnih arhitektura u poslednjih 100 godina. Cilj naše radionice bio je da posetiocima uputimo da preispitaju poznavanje sopstvene lokalne arhitekture kroz specifičan ponudeni diskurs – žena arhitekata. Od oko 150 posetilaca i učenika radionice polovina ih je ostavila vredne i validne informacije o gradovima na svim kontinentima i o njihovim graditeljicama. Istovremeno, posetiocima iz celog sveta predstavljeni su uticaj, delovanje i položaj žena arhitekata u proteklih 100 godina na formiranje izgrađene sredine drugog najvećeg grada u našoj zemlji – Novog Sada ■

Kratkometražni film:

„Who Built Our City?” na YouTube

Internet prezentacija dela istraživanja:

www.w-a-ns.com

Ivan Stanojević

JUBILEJ KAO POVOD ZA DOGAĐAJ

50 GODINA OD IZGRADNJE NOVE ŽELEZNIČKE STANICE U NOVOM SADU

Maketa idejnog rešenja Železničke stanice

Potpis arhitekta stanice Imrea Farkaša

Prezentacija starije železnice u Novom Sadu, u prostorijama DaNS-a

foto: Igor Vukičević

Sa stručnog obilaska objekta Železničke stanice

foto: Igor Vukičević

Povodom obeležavanja jubileja – 50 godina od izgradnje nove železničke stanice u Novom Sadu – koncipiran je istraživački projekat sa ciljem da se stručna, ali i najšira javnost upozna sa procesom izgradnje ovog objekta, kao i njegovim značajem za razvoj Novog Sada. Projekat iniciran od strane Vojvođanskog društva za želenicu Vojvodine koncipirala je i koordinirala Tatjana Babić u saradnji sa studentima Departmana za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka iz Novog Sada. Projekat je podrazumevao dve faze istraživanja. U okviru prve faze prikupljan je i analiziran materijala o objektu i njegovoj istoriji u kontekstu razvoja železničkog saobraćaja u gradu. Druga faza obuhvatila je ispitivanje i izbor tipa događaja koji na najbolji način može da prikaže obiman materijal prikupljen tokom dva meseca istraživanja. Nakon detaljne analize planova, tekstova, fotografija i video radova, kao i sagledavanja potencijala i ograničenja određenih tipova prezentacija, u maju 2014. tokom trajanja manifestacije „Dani arhitekture”, realizovano je nekoliko događaja u Novom Sadu: usmena prezentacija „Železnica i Novi Sad 1883–2014”, dopunjena video snimkom i serijom fotografija iz arhive JP „Urbanizma”, studentska radionica „Virtuelizacija objekta železničke stanice u Novom Sadu” i stručni obilazak zgrade železničke stanice koji je vodila arhitekta Julka Majtan.

U prostorijama Društva arhitekata Novog Sada, u Miletićevoj ulici, 27. maja 2014. godine priredene su dve prezentacije. Prvu je pripremila grupa studenata pete godine Departmana za arhitekturu u sastavu: Milica Mastilović, Sofija Simendić, Radomir Jašić, Teodora Lilić, Vahid Derdemez i Jelena Mitić. Prezentacija je obuhvatala prikaz najznačajnijih događaja iz istorije razvoja železničkog saobraćaja grada i prateće infrastrukture. Hronološkim redom, počev od 1883. do 2014. godine, ispričan je deo urbane istorije Novog Sada. Nizom arhivskih fotografija, upotpunjenih faktografskim podacima, ilustrovan je veći broj značajnih događaja koji su doprineli modernizaciji grada. To su: uvođenje železničkog saobraćaja u grad, izgradnja i obnova prve putničke stanice na mestu današnje Limanske pijace, građenje teretne stanice sa ložionicom na današnjem Bulevaru Evrope, izmeštanje trase pruge i industrijske zone u severni deo grada, probijanje današnjeg Bulevara oslobođenja, zidanje železničkog i drumskog mosta i dr. Posebna pažnja posvećena je priči o jednom od najvećih arhitektonskih poduhvata u periodu 1960–1964. u gradu – izgradnji nove putničke stanice u sklopu urbanističkog planiranja posleratnog Novog Sada.

U drugom delu prezentacije rezultate rada ostvarene u okviru radionice prikazali su arhitekta Gordana Radonić (firma hiCAD), koordinator radionice i studenti arhitekture: Milana Malinić, Andrea Vujnović, Nina Rašević, Vahid Derdemez, Dževad Plojović, Luka Lukić i Vladan Golijanin. Cilj studentske radionice „Virtuelizacija objekta železničke stanice u Novom Sadu” bio je da upozna učesnike radionice sa

procesom izrade BIM projektne dokumentacije jednog postojećeg objekta, kao i sa mogućnostima savremenih softverskih tehnologija. Proces rada podrazumevao je, nakon prikupljene postojeće dokumentacije, terenskog merenja i snimanja, izradu virtuelnog modela železničke stanice koordinacijom u BIM softverskom paketu GRAPHISOFT-a, ArchiCAD-u. Studenti su se kroz analize metoda rada, kreiranje modela i grafičkih priloga upoznali sa prednostima „informativskog modela” rada i važnošću arhiviranja informacija o objektu u samom modelu kao jedinstvenom dokumentu. BIM model poslužio je i za prezentaciju stanice i prateće dokumentacije upotrebom BIMx Docs aplikacije koja praktično i slikovito objedinjuje prikaz projektne dokumentacije (2D) i modela (3D) na mobilnim uređajima. U okviru javne prezentacije studenti su posetioce „pokretnom” slikom i rečju upoznali sa železničkom stanicom u Novom Sadu i procesom njihovog timskog rada.

U subotu 31. maja 2014. organizovan je stručni obilazak objekta železničke stanice – tačno pedeset godina od kada je svečano otvorena za javnu upotrebu i uvrštena u međunarodni red vožnje. Arhitekta Julka Majtan, nekada zaposlena u firmi „Neimar”, koja je nadzirala izgradnju objekta, na autentičan način ispričala je kompletan proces nastajanja ovog značajnog arhitektonskog simbola grada. Opisujući kako je izgledao rad na gradilištu predstavila je i mnoga stručna lica odgovorna za ovaj poduhvat: Lajka Lajoša, Todora Ačanskog, Tomu Hadžića i dr. Objasnila je na ilustrativan način koja građevinska tehnika je korišćena, ali i kako su određeni segmenti objekta uspešno rešeni u arhitektonsko-građevinskom smislu. Posebno je istakla da je, zahvaljujući uspostavljenim kvalitetnim međuljudskim odnosima tokom izgradnje, ovaj složen objekat izgrađen za nešto više od godinu dana. Na kraju je, obraćajući se posebno mladima, podvukla nemejljiv značaj rada na gradilištu za svakog arhitektu. Proces istraživanja, kao i nekoliko do sada realizovanih tipološki različitih događaja povodom 50 godina od izgradnje objekta železničke stanice – javna prezentacija, studentska radionica i stručni obilazak – daju samo deo odgovora na pitanje: Kako i na koji način obeležavamo značajne jubileje u arhitekturi? U nastavku istraživanja ova tema može biti produbljena tako da se omogući stručnoj, ali i široj javnosti dalje iščitavanje, razumevanje i doživljaj slojeva skrivenih u istoriji objekta železničke stanice, ali i grada Novog Sada u celini ■

Deo materijala preuzet je iz arhive Muzeja savremene umetnosti Vojvodine.

Detaljnije o samom objektu možete pročitati u tekstu „Železnička stanica u Novom Sadu 4 decenije kasnije” Radonje Dabetića i Vladimira Mitrovića, objavljenom u časopisu DaNS br. 56, str. 64–65.

Mr Tatjana Babić

Kino sala Železničke stanice

foto: Igor Vukičević

foto: Monika Mađar

Udruženje Scenatoria je nestranačka, nevladina, neprofitna organizacija koja deluje na području Grada Novog Sada sa ciljem unapređenja i promocije graditeljskog nasleđa, savremene i izvođačke umetnosti.

U okviru projekta „Ambijentalni teatar kao instrument promocije urbanog, arhitektonskog i graditeljskog nasleđa“, koji je podržao Pokrajinski sekretarijat za urbanizam, graditeljstvo i zaštitu životne sredine, mapirano je graditeljsko nasleđe Novog Sada – materijalna kulturna dobra i spomenici kulture zaštićeni zakonskim aktima Republike Srbije, iz različitih razloga zanemareni, zapušteni, pa često i devastirani, a jedan od kriterijuma odabira bio je potencijal za održavanje predstava ambijentalnog teatra i prikazivanje dela savremene umetnosti. Ciljevi projekta bili su usmereni ka promociji arhitektonskih i istorijskih vrednosti odabranog graditeljskog nasleđa, afirmaciji i prezentaciji gradske kulturne baštine, nastanku nove umetničko-kulturne prakse, doprinosu razvoju i podsticanju lokalnog umetničkog stvaralaštva, te ka razvijanju kulturnih navika stanovništva Novog

Sada. Rezultat projekta je bila publikacija „Graditeljsko nasleđe kao scena – ambijentalni teatar u funkciji reanimacije“ u kojoj je prikazano sedam lokacija (objekata i mikro-ambijenata): železnički tunel kroz Petrovaradinsku tvrđavu, vojni hangari vojnog objekta „Pod tvrđavom“, barutana „Josif“ u blizini Beogradske kapije i ambijentalna celina na uglu ulica Vladimira Nazora i Prote Mihaldžića u Podgrađu Petrovaradinske tvrđave, te stari bioskop „Korzo“ u pasažu Zmaj Jovine ulice broj 4, zgrada starog bazena Jodne banje i „Kineska četvrt“.

Prvi korak ka oživljavanju odabranih prostora bila je stručno vođena ruta „Podgrađe koracima, rečju i slikom“ u okviru manifestacije Dani arhitekture u Novom Sadu i 19. salona arhitekture. Početak rute bio je kod nekadašnje stražare i železničke stanice, danas predstavništva „Vojvodinašume – Lovoturs“ u Preradovićevoj ulici broj 2, u Petrovaradinu, gde se okupilo oko sto dvadeset građana. Nakon okupljanja, publika je imala priliku da prošetala kroz ulaznu partiju i čuje o istoriji i arhitekturi starog železničkog tunela. Sledeća tačka u obilasku bili su vojni hangari, gde su

Foto: Mornika Madar

ŠETNJA PODGRAĐE KORACIMA, REČJU I SLIKOM

publiku dočekali predstavnici Vojske Republike Srbije. Šetnja se nastavila ka barutani „Josif“, nekadašnjem strateškom i odbrambenom vojnom objektu izuzetno zanimljivog arhitektonskog sklopa koji je sada bez funkcije, obrastao rastinjem. U okviru šetnje okupljeni građani su imali retku priliku da uz pratnju predstavnika Vojske Republike Srbije obiđu Vaserštat, prostor koji je i dalje pod vojnom upravom, i čuju zanimljive podatke o izgradnji, istorijskom i strateškom značaju Vodenog grada Petrovaradinske tvrđave. Ulica Prote Mihaldžića, nekada najživlja ulica u Podgrađu, bila je sledeća tačka u otkrivanju ovog dela grada. Šetnja se nastavila Štrosmajerovom ulicom, gde su se posetioci kretali trasom nekadašnje železničke pruge, sve do rodne kuće bana Jelačića gde je bila postavljena izložba studenata prve godine Departmana za arhitekturu iz Novog Sada – „Podgrađe podsve(st) grada“. Rutu je vodila arhitekta-konzervator Slobodanka Babić iz Zavoda za zaštitu spomenika kulture Grada Novog Sada.

Nakon stručno vođene rute „Podgrađe koracima, rečju i slikom“ građanima je predstavljeno graditeljsko nasleđe Podgrađa i Petrovaradinske tvrđave kroz

projekat „Graditeljsko nasleđe kao scena – 3. jul, 3 lokacije, 3 performansa“. Umetnički par vulkai je inspirisan ambijentom izveo performans u starom železničkom tunelu kroz Petrovaradinsku tvrđavu. Tema performansa je bila introspektivno sagledavanje životnih puteva koji su neretko zavojiti, neizvesni i puni teških prelaza. Performans je oličavao refleksiju čovekove svesti u obliku mračnog i napuštenog tunela u kojem se sučeljavaju sva naša dubinska preispitivanja i realan svet koji nas okružuje. Umetnički par MP_art, takođe inspirisan ambijentom, izveo je performans u barutani „Josif“ sa ciljem da ukaže na neminovnost akcije svakog pojedinca – bez obzira na to kojoj naciji, veri, polu, boji kože i socijalnoj grupi on pripadao – u kreiranju savremenog, kako u ovom slučaju umetničkog dela, tako i kolektivne svesti vezane za politiku, kulturu, ekonomiju. Performans ovog umetničkog para otvara široko polje kritičnosti spram svakodnevice u kojoj autori žive, od krize morala, pada svakolikih vrednosti, do siromaštva, i materijalnog i duhovnog. Performans umetničkog para KAP predstavljao je svojevrsan vodič pokretom i plesom kroz istoriju ulica Prote Mihaldžića i Vladimira Nazora, a bio je sastavljen iz tri dela – prvi

deo je poziv na otkrivanje novog ruha ulice Vladimira Nazora i postavljanje pitanja da li budućnost može naći inspiraciju u prošlosti, kao i da li se može sačuvati duh Podgrađa; drugi deo predstavljao je konflikt dve osobe koje se susreću licem u lice i sučeljavaju oko zajedničke vizije za bolje sutra, a treći deo performansa ovog umetničkog para bio je ritualno motivisan, posvećen jedinom preostalom kestenu u ulici Prote Mihaldžića iza kojeg se (možda) krije pogled u budućnost.

Interdisciplinarnim pristupom i angažovanjem umetnika i stručnjaka iz oblasti kulture i arhitekture otvorili su se novi kulturni prostori za izvođačke umetnosti i pokazalo se kako jedan trenutno napušten i devastiran prostor može doživeti transformaciju bez materijalne obnove i ulaganja. Pored okupljanja umetnika i stručnjaka iz različitih oblasti, ovaj projekat je okupio i umetničke parove u različitim fazama stvaralaštva (jedan performerski par je u zreloj fazi, dok su druga dva para na početku svog umetničkog stvaralaštva), tako da se njihovim povezivanjem i saradnjom ostvarivao i transfer znanja i iskustava, što predstavlja dodatnu vrednost ■

Ivana Volić
Katarina Dajč

foto: Maja Momirov

IZLOŽBA

PODGRAĐE PODSVE(S)T GRADA

Izložba PODGRAĐE PODSVE(S)T GRADA deo je istraživačkog projekta započetog u okviru redovne nastave Departmana za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka iz Novog Sada, a realizovana je u netipičom izlagačkom prostoru – kući Bana Jelačića u Petrovaradinu 25. maja 2014, u sklopu manifestije 19. dani arhitekture i šetnje „Podgrađe koracima, rečju i slikom”. Autori koncepta i kustosi izložbe su Mr Tatjana Babić i Maja Momirov, a autori fotografija predstavljenih u okviru izložbe – ambijentalne instalacije Maja Momirov i studenti prve godine arhitekture iz Novog Sada.

Istraživački projekat PODGRAĐE PODSVE(S)T GRADA jedan je u nizu projekata ostvarenih u periodu od 2008. godine do danas, u okviru redovne nastave predmeta prve godine osnovnih studija „Uvod u arhitektonski dizajn” koji vodi predmetni nastavnik prof. dr Radivoje Dinulović u saradnji sa asistentom mr Tatjanom Babić i saradnikom Majom Momirov. Osnovna karakteristika ovog projekta, kao i prethodnih, jeste da se odvija u dve faze. Prva faza podrazumeva realizaciju nastavnog procesa primenom različitih edukativnih formata osmišljenih u cilju produbljenijeg istraživanja aktuelnih

tema savremene arhitektonske prakse. Druga faza obuhvata definisanje mogućeg tipa prezentacije primerene prikazivanju ostvarenih ishoda rada, a nakon toga i dizajn kompletnog događaja.

Nastavni proces projekta PODGRAĐE PODSVE(S)T GRADA realizovan je tokom decembra 2013. godine. Polazeći od najavljene teme ovogodišnjeg Venecijanskog bijenala arhitekture „Osnove” („Fundamentals”), te njenim postavljanjem u lokalni kontekst za prostorni okvir rada izabran je najstariji deo Novog Sada – Podgrađe Petrovaradinske tvrđave. Nakon detaljne analize dostupnog materijala o izabranom području formulisana je tema projekta. Proces rada tekao je u nekoliko faza. Prvi korak podrazumevao je raspoređivanje 120 studenata u okviru 24 tima. Nakon toga, započet je proces inicijalnog upoznavanja i istraživanja prostora Podgrađa, kao i otkrivanja mogućih tumačenja teme „PODSVE(S)T GRADA” kroz fizički, istorijski i sociološki kontekst. Naredni korak obuhvatao je definisanje zajedničkog stava o postavljenoj temi, a potom i biranje tehničkog i izražajnog sredstva koje najbolje ilustruje stvaralački koncept svakog tima. Koristeći fotografiju, maketu, katalog, video, prostornu i zvučnu instalaciju i performans kao sredstva izražavanja studenti su prikazali svoje stavove o najstarijem delu grada, njegovoj istoriji, ali i mogućim pravcima razvoja.

Drugi korak, realizovan tokom proleća 2014. godine, obuhvatao je istraživanje potencijala određenih tipova događaja pogodnih za predstavljanje ishoda nastavnog

procesa stručnoj i široj javnosti. U tom kontekstu osmišljena je izložba fotografija PODGRAĐE PODSVE(S)T GRADA u formi ambijentalne instalacije u kući Bana Jelačića u Podgrađu tvrđave. Koncept događaja podrazumevao je usmerenu šetnju posetilaca kroz prostor izlaganja omogućavajući direktno upoznavanje i doživljaj dva prostorna nivoa prikazana na fotografijama. Prvi nivo realnog prostora zabeležen je na fotografijama koje u sebi nose senzibilitet autora i njegov spontani osećaj i inicijalni način percepcije ambijenta. Drugi nivo se odnosi na fotografije finalnih studentskih radova koje dublje prikazuju razmišljanja i stavove budućih profesionalaca o prostoru i fenomenu Podgrađa Petrovaradinske tvrđave. Dovodeći u neposrednu fizičku vezu fotografije ova dva nivoa, posmatrač, kao i studenti tokom procesa istraživanja imali su mogućnost da na kratko dožive, ali i razumeju mnoge osobenosti života u kompleksnom i višeslojnom prostoru Podgrađa.

Ambijentalna instalacija, kao i izloženi radovi ilustruju stav da se multimedijalnost arhitekture danas podrazumeva, kao i da kreativni oblici nastave istraživačkog karaktera mogu doprineti formiranju arhitekta kao stvaralačke ličnosti u okviru šireg društvenog konteksta. Osim ove specifičnosti i efemerni karakter izložbe u trajanju od dva sata sugerise promenljivost koja jeste jedna od osnovnih osobina prostora, a samim tim i arhitekture kao discipline danas ■

Mr Tatjana Babić
Maja Momirov

IZLOŽBA

ARHITEKTURA NA MARGINAMA 2

AUTORI IZLOŽBE: SRĐAN GAVRILOVIĆ D. I. A., MARKO STOJANOVIĆ IST. UM.

Ovogodišnja izložba crteža arhitekata pod nazivom ARHITEKTURA NA MARGINAMA, drugu godinu zaredom, okuplja arhitekte i njihove crteže, nastale na papirićima, salvetama, pausu i pelirima tokom rada na projektima ili, pak, na pauzama za kafu, a u traganju za idejom ili u želji za skretanjem misli od svakodnevice koja je u struci, ipak, uvek u bliskoj vezi sa ARHITEKTUROM. I baš zato, ovi crteži predstavljaju integrativni deo procesa projektovanja. Ove godine pristigli su radovi 51 učesnika iz regiona (prošle godine bilo ih je 25).

Izložba pokazuje i dokazuje da crtež u arhitekturi predstavlja tačku prepoznavanja i mesto KOMUNIKACIJE. To je veoma bitna poruka koju arhitektura u sebi nosi. Ideja komunikacije bitan je pokazatelj toga da arhitektura NIJE samo VERKLEIDUNG (nem. presvlačenje), već i KOMUNIKACIJA ka posmatraču u prostoru i sa korisnicima kojima se obraća. Crtež je zapravo jedna vrsta okosnice svega toga i u tom smislu predstavlja osnov u samoj arhitekturi.

Pored crteža, izložbu nadopunjuje i sveska „100 sa lukom“ prof. Slobodana Miće Rajovića koja je tokom devedesetih godina 20. veka nastala u kafani „Domovina“, nekadašnjem „svratištu“ kolega, profesora

i asistenata sa Arhitektonskog fakulteta u Beogradu. U njoj su zabeleženi trenuci i događanja na arhitektonskoj sceni, ali i u društvu tog vremena, svakako sa osvrtom na tada tmurnu svakodnevicu, uslove rada u struci, kao i na ratna dešavanja na ovim prostorima. Crtež tako postaje i angažovan segment rada koji nepogrešivo beleži vreme i prostor u okviru kojih nastaje ARHITEKTURA. Pored toga, predstavlja i dragoceni dokument o jednom vremenu. I ovde su, više nego očigledni, odnos i želja za komunikacijom svih aktera koji se „upisuju“ u svesku. U njoj svoje crteže „upisuju“ arh. Branislav Redžić, prof. Eva Vaništa Lazarević, prof. Zoran Lazović i mnogi drugi.

Izložba je dopunjena i ponekom rečenicom arhitekata crtača, odnosno njihovim kratkim mislima o CRTEŽU u arhitekturi. U tom često poetskom prostoru gde se, ipak, jasno razaznaje stvarnost od sna arh. Mario Jobst, između ostalog, zabeležio je: „[...] San je laž a Bog istina. Da li je crtež san ili se njime zavaravamo? Jesmo li svesni koliko crtež beži od mere? Znamo li koliko se inženjer u nama bori da san pretvori u javu? Da li je crtež laž a arhitektura istina? Možda je crtež samo naša uteha i molitva.“ Arh. Vladimir Kovač, pak, nedvosmisleno podvlači da „arhitektura počinje crtežom“, a arh. Dalija Tanšek oslikava odnos stvarnosti i vizije definišući crtež kao „[...] razgovor između vizija

i stvarnosti. Kad promatramo prostor oko sebe, on je njegov materijalizirani doživljaj, uspomena koja se zauvek zabeleži.“

Ovogodišnja izložba je u aprilu prikazana u Domu omladine u Beogradu, a otvorio ju je arh. Slobodan Maldini koji svojim zalaganjem i naučnim radom već nekoliko decenija istrajava praveći značajne korake ne samo u popularizaciji arhitekture, već i samostalno zatvara segmente na kojima, u nekim drugim sredinama, rade čitavi timovi stručnjaka. Nakon beogradske premijere, izložba je prikazana i na Departmanu za arhitekturu Fakulteta tehničkih nauka u Novom Sadu gde ju je otvorio arhitekta Ivan Stanojev. Ideja je da se izlaganje nastavi i u narednom periodu i da izložba sledeće godine doživi svoje treće izdanje ■

Srdan Gavrilović, d. i. a.

IZLOŽBA UČESNIKA KONKURSA ZA NAGRADU RANKO RADOVIĆ

Foto: Monika Mađar

Na Departmanu za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka iz Novog Sada 28. maja 2014. otvorena je izložba radova učesnika konkursa Nagrade „Ranko Radović“. Ova nagrada osnovana je sa ciljem da afirmiše kritičko-teorijsku misao u oblasti arhitekture i arhitektonsko stvaralaštvo. Dodeljuje se u tri kategorije: 1) za kritičko-teorijske tekstove o arhitekturi, urbanizmu i gradu, 2) za televizijske emisije, izložbe ili multimedijalne prezentacije i 3) za realizovano arhitektonsko delo. Nagradu dodeljuje Udruženje likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije (ULUPUDS), kao osnivač, Fakultet tehničkih nauka Novi Sad – Departman za arhitekturu i urbanizam, Arhitektonski fakultet u Beogradu, Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije, Zadužbina Ilije Milosavljevića Kolarca, Urbanistički zavod Beograda, Potisje Kanjiža A. D. – član grupe TONDACH i Inženjerska komora Srbije, kao suosnivači.

Poznati stručnjaci iz različitih oblasti delovanja činili su žiri međunarodne nagrade i njihov zadatak je bio da od ukupno 40 prispelih radova u tri kategorije izaberu najbolje. U prvoj kategoriji o nagradi su odlučivali prof. dr Ljiljana Blagojević (predsednica), prof. dr Milena Dragičević Šešić i prof. dr Dubravka Stojanović, u drugoj kategoriji prof. dr Mariela Cvetić (predsednica), prof. dr Tatjana Dadić Dinulović i mr Maja Skovran, a u trećoj Vlada Slavica (predsednik), Goran Vojvodić i prof. Mihailo Timotijević.

U prvoj kategoriji za kritičko teorijski tekst o arhitekturi, urbanizmu i gradu od ukupno 22 rada za 2013. godinu nagrada je dodeljena Ljiljani Bakić za knjigu Anatomija B & B arhitekture, izdavač Ljiljana Bakić, 2012. Dobitnici nagrade u drugoj kategoriji za televizijske emisije, izložbe i multimedijalne prezentacije su prof. dr Jelena Todorović (autor koncepta i kustos), Renata Balzam, Tatjana Čegar, Bojana Dragutinović, Dejan Ecet, Norbert Harmati, Lana Isakov, Ivana Marcijus, Karl Mičkei, Slavenka Mitrović Lazarević, Dejan Pavlović, Aleksandra Pešterac, Andrea Tamaš i Višnja Žugić (autori radova) za izložbu „Nevidljivi gradovi“, Novi Sad (Manual park i MSUV), Bečej (Galerija Krug), Subotica (Otvoreni univerzitet) i Beograd (BINA), 2012–2013. Ovaj rad je izdvojen od 7 prijavljenih projekata. U trećoj kategoriji za realizovano arhitektonsko delo od 11 prispelih radova nagrada je pripala Studiju Raum, Aleksandri Raonić (autoru) i Branislavu Ristoviću (koautoru) za Porodičnu kuću za odmor u Bigovu, Crna Gora, 2012.

Veliki broj arhitekata iz Novog Sada učestvovao je na konkursu za Nagradu „Ranko Radović“ 2013. godine. U prvoj kategoriji publikaciju Arhitectural scalen models in digital age – design, representation and manufacturing prijavili su arhitekti dr Milena Stavrić, dr Bojan Tepavčević i dr Predrag Šiđanin. Osim nagrađenog rada, u drugoj kategoriji su bili i radovi arhitekata iz Novog Sada: projekat Memorija prostora: raslojavanje autora Milijane Zeković i Višnje Žugić, arhitektonska izložba „Endless paper“ u realizaciji Katedre za arhitekturu i urbanizam

Departmana za arhitekturu Fakulteta tehničkih nauka iz Novog Sada (odgovorna osoba Mirjana Sladić), kao i projekat Fotografija u arhitektonskom stvaralaštvu Tatjane Babić. Dva projekta su bila prijavljena u kategoriji za realizovano arhitektonsko delo – Projekat rekonstrukcije fabričkog kompleksa „Petar Drapšin“ Nikole Martinovića i projekat objekta i enterijera za Centralnu zgradu Univerziteta u Novom Sadu Katedre za arhitekturu i urbanizam Departmana za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka iz Novog Sada. Autori objekta su: Igor Maraš, Jelena Atanacković Jeličić, Milica Kostreš, Marko Todorov, Marija Dorić i Darko Reba, a autori enterijera objekta: Igor Maraš, Marko Todorov, Ivana Miškeljin, Jelena Atanacković Jeličić, Dejan Ecet, Radomir Kojić i Tihomir Janušević. Otvaranju izložbe konkursnih radova u Galeriji „Đura Kojić“ na Departmanu za arhitekturu i urbanizam prisustvovali su predstavnici Upravnog odbora Nagrade „Ranko Radović“, članovi žirija, autori nagrađenih radova, profesori i studenti. Sve prisutne je najpre pozdravila doc. dr Milena Krklješ, predstavnik Departmana za arhitekturu i urbanizam u novoformiranom Upravnom odboru Nagrade „Ranko Radović“, potom su se gostima obratili arhitekta Bojan Kovačević, predstavnik ULUPUDS-a i predsednik Upravnog odbora Nagrade „Ranko Radović“, arhitekta Vlada Slavica u ime članova žirija, a u ime nagrađenih autora predavanje je održala prof. dr Jelena Todorović ■

Dr Milena Krklješ

ARHITEKTONSKO-URBANISTIČKA RADIONICA ZA DECU **GRADOVANJE**

Barabarka je novosadska organizacija koja okuplja društvene aktiviste sa dugogodišnjim iskustvom rada u civilnom sektoru koji su svoje aktivnosti sprovodili u različitim projektima i u različitim organizacijama, stručnjake iz različitih oblasti, umetnike, edukatore, decu, mlade i ostale građane zainteresovane za edukaciju, permanentni razvoj, aktivni i kreativni pristup životu u zajednici, očuvanje i stvaranje kulture u najširem smislu. Principi rada su učenje tokom celog života, istraživački pristup, razvoj novih metodologija, međugeneracijska saradnja, interdisciplinarnost, a vrednosti koje Barabarka zagovara su inkluzivnost, demokratija i beskompromisno poštovanje ljudskih prava.

ARHITEKTONSKO-URBANISTIČKA RADIONICA „GRADOVANJE”

Voditeljke arhitektonsko-urbanističke radionice za decu osnovnoškolskog uzrasta, Marijana Veliki Majstorović i Tatjana Tucić, imaju višegodišnje iskustvo u oblasti arhitekture, ali i više od 15 godina iskustva rada sa decom i mladima. Posebno iskustvo imaju u sprovođenju inkluzivnih programa u radu sa mladima sa intelektualnom ometenošću i decom iz ranjivih grupa. Realizovale su više od sto autorskih radionica na različite teme i kroz različite metodološke pristupe.

Dvodnevni program multimedijalnih radionica za osnovce osmišljen je sa ciljem da pruži mogući metodološki pristup u razvijanju prostorne i socijalne inteligencije, individualnosti, partnerskog rada, sposobnosti

planiranja i realizacije, imaginacije, konstruktivnosti, te da profilise estetske, ali i etičke vrednosti kod dece.

Preko 20 dece iz većeg broja novosadskih osnovnih škola, uzrasta od 8 do 13 godina, tokom trajanja programa radilo je u prijatnom prostoru Društva arhitekata Novog Sada koji se nalazi u samom jezgri starog grada. Deca su se prijavljivala na radionice popunjavajući formular u kojem su, pored svojih opštih podataka, mogla da napišu i nešto o sebi – o svojim interesovanjima i osobinama. Grupi su se pridružila i dva dečaka iz Sigurne kuće Centra za socijalni rad.

Deca koja su dolazila na radionicu priključila su se tada aktuelnoj humanitarnoj akciji sakupljanja pomoći za ugrožene u poplavama, te je svako dete donelo poneku igračku, knjigu, pribor za crtanje, itd. Ovaj paket potom je distribuiran njihovim vršnjacima u prihvatnim centrima. Radionica je bila strukturirana na takav način da je podsticala i usmeravala dečju pažnju na kritičko razmišljanje, interakciju i kreativnost. Dinamična smena metodološki različitih aktivnosti (interaktivno predavanje i projekcija, razgovori, smena vizuelnih sadržaja, igranje situacije, enigmatske igre, prostorno-telesne vežbe) motivisala je decu da pronađu odgovore na mnoga pitanja:

Šta je to grad? Kako sagraditi kuću od starih guma i flaša, a kako od blata i od slame? Šta su murali, grafiti, spomenici, skulpture, instalacije i ostale intervencije u prostoru i čemu služe? Zbog čega je važno da grad bude jednako pristupačan svima? Da li se u našem gradu, pri urbanom planiranju, podjednako misli o deci,

starijim građanima ili osobama sa invaliditetom? Šta je to Sigurna kuća? Šta su pluća grada i zelene površine? Šta su permakultura i earthship? Šta su javne površine i kako se prema njima odnosimo? Šta nedostaje našem gradu, šta nam se dopada, a šta ne? Kako se planira izgradnja jednog objekta? Šta je parcela, a šta mobilijar? Ko projektuje, a ko realizuje gradnju nekog objekta, šta su to dizajner enterijera i dizajner pejzažne arhitekture? Itd... Tokom drugog dana radionice deca su se bavila izgradnjom sopstvenih gradova, prethodno prošavši čitav proces simulacije izgradnje. Svako dete dobilo je „dozvolu za gradnju” koja je sadržala podatke o njihovom objektu: broj parcele, vrstu objekta, itd. Potom su deca odlazila na improvizovano stovište materijala gde su odabirala materijale za kreiranje sopstvenog objekta. I tako je nikao šareni grad neobičnih graditeljskih rešenja: škole i hoteli sa bazenima, stambeni i javni objekti sa solarnim ćelijama i wi-fi sistemima, klimavi muzeji i utvrđene galerije sa prozorima različitih oblika i izuvijanih krovova...

„Gradovanje” su na ovogodišnjem Salonu arhitekture ocenili kao veoma uspešno i organizatori manifestacije, i deca učesnici radionica, i njihovi roditelji, i same voditeljke radionica. Zaključeno je da postoji velika potreba za ovakvom vrstom neformalne edukacije za decu, te je u planu nastavak saradnje DANS-a i Barabarke na polju razvoja programa za najmlađe u oblasti arhitekture i urbanizma ■

Tatjana Tucić

IMPRESUM MANIFESTACIJE

**19. SALON I DANI ARHITEKTURE 24-31.5.2014.
NOVI SAD**

ORGANIZATOR:
Društvo arhitekata Novog Sada,
www.dans.org.rs

SUORGANIZATORI:
Departman za arhitekturu i urbanizam Fakulteta tehničkih nauka, UG Scenatoria, UG Barabarka, UG KIPA, UG Vojvodansko društvo za željeznicu, hiCAD, ULUPUDS, Grupa G91

ORGANIZACIONI ODBOR:
Tatjana Babić, Marina Petrović, Radonja Dabetić, Ivan Stanojev, Maja Momirov, Aleksandar Bede

VIZUELNI IDENTITET MANIFESTACIJE:
Miloš Mitrović

VOLONTERI:
(studenti Departmana za arhitekturu i urbanizam učesnici u organizaciji pojedinačnih događaja):
Milica Mastilović, Sofija Simendić, Radimir Jašić, Teodora Lilić, Vahid Derdemez, Jelena Mitić, Marijana Gigić, Lidija Obradović, Marija Kostić, Milana Malinić, Andrea Vujnović, Nina Rašević, Dževad Plojović, Luka Lukić i Vladan Golijanin

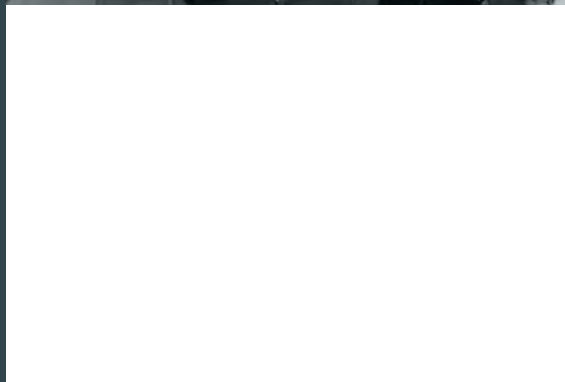
FOTOGRAFI:
Monika Mađar, Igor Vukičević

POKROVITELJI:
Pokrajinski sekretarijat za kulturu i javno informisanje, Gradska uprava za kulturu Grada Novog Sada i Inženjerska komora Srbije

SPONZORI:
Siniat, Freeland Mijanović

PROSTORI DEŠAVANJA:
Sportski i poslovni centar Vojvodina,
Sutjeska 2, Novi Sad

Fakultet tehničkih nauka,
Trg Dositeja Obradovića 6, Novi Sad
Društvo arhitekata Novog Sada,
Svetozara Miletića 20, Novi Sad

ЈП "УРБАНИЗАМ"
ЗАВОД ЗА УРБАНИЗАМ
НОВИ САД

Бул. Цара Лазара 3/III

021/4802-199 021/4802-111

www.nsurbanizam.rs office@nsurbanizam.rs

HALY

HALY

Ocelová konstrukce

HALY

Železobetonová konstrukce

HALY

Kombinace konstrukcí

Ocelove konstrukce Ltd. Czech Budejovice was founded in 1996 and has many years experience in the manufacture and installation of steel structures, buildings and balconies. Its scope is international. Has the necessary technical background and space for production and complex mechanical equipment for assembly hall systems and locksmith products.

High competence of management and professional staff creates prerequisites for high quality of work.

Since its inception, the company focuses on core activities and their further professional development.

Custom manufacturing steel buildings program has been completed on behalf of the company ASTRON, one of the world's leading manufacturers hall systems.

We are one of the largest manufacturers of steel hanging balconies in a wide range of species and their accessories for residential homes.

One of the top priorities of the company's continuous efforts to improve production quality using modern technology, the introduction of quality management system of the company and its economy award of ISO 9001, 14001 and 18001.

Ocelové konstrukce s.r.o., U Pily 591, Nové Vráto, 370 01 České Budějovice,
tel.: +420 387 425 301, mobil:+420 724 478 578, e-mail: info@okcz.cz
Více se dozvíte o naší společnosti a produktech na internetových stránkách

www.okcz.cz